

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr/...../2020
Rady Gminy Lelis
z dnia 2020 r.

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY LELIS**

Lelis – lipiec 2020 r.

Zleceniodawca: Wójt Gminy Lelis

Autorzy:	1) główny projektant: mgr inż. architekt Aleksander Wietrow Nr upr. w planowaniu przestrzennym – 464/88, Nr upr. w specjalności architektonicznej – 608/86/Os, członek Mazowieckiej Okręgowej Izby Architektów RP z siedzibą w Warszawie – Nr MA-0911. 2) zespół autorski: mgr inż. arch. Marta Mierzejewska 3) współpraca w zakresie ochrony środowiska: Pracownia Badań Ekologicznych „NATURA” - - Marek Wierzba
Kierownik Pracowni	mgr inż. arch. Aleksander Wietrow

SPIS TREŚCI

I	WPROWADZENIE	6
1.	Przedmiot i cel opracowania	6
2.	Podstawy formalno – prawne opracowania	6
3.	Materiały wyjściowe	6
3.1.	Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne	6
3.2.	Obowiązujące plany miejscowe	6
3.3.	Opracowania planistyczne i strategiczne	7
3.4.	Opracowania oraz materiały studialne i analityczne	7
4.	Charakterystyka gminy	7
4.1.	Położenie gminy	7
4.2.	Podstawowe dane charakteryzujące gminę	8
4.3.	Funkcje gminy	8
II	UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	9
1.	Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	9
2.	Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	9
3.	Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody.	9
3.1.	Położenie geograficzne i rzeźba terenu	9
3.2.	Stan sanitarny środowiska	10
3.3.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	11
3.4.	Lasy	12
3.5.	Zasoby wodne	12
3.6.	Wymogi ochrony środowiska i przyrody	13
4.	Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego	13
4.1.	Obiekty zabytkowe	13
4.1.1.	Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis	13
4.1.2.	Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Lelis	14
4.2.	Dziedzictwo kulturowe	17
5.	Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	17
6.	Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	17
6.1.	Procesy demograficzne	17
6.2.	Rynek pracy	19
6.3.	Sfera społeczna	19
6.4.	Sfera gospodarcza	20
7.	Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	21
8.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	22
8.1.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy uwzględniających analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.	22
8.1.1.	Analiza ekonomiczna.	22
8.1.2.	Analiza środowiskowa.	27
8.1.3.	Analiza społeczna.	28

8.2.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.	29
8.3.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.	30
8.4.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	32
8.4.1.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę.	33
8.4.2.	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.	33
8.4.3.	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.	33
8.4.4.	Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.	34
8.4.5.	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.	34
8.4.6.	Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.	35
8.4.7.	Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.	35
9.	Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów	35
10.	Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	35
10.1.	Rezerваты	35
10.2.	Obszary Natura 2000	36
10.3.	Pomniki przyrody	36
10.4.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	36
10.5.	Korytarze ekologiczne	37
10.6.	Lasy ochronne	37
11.	Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	37
12.	Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	38
13.	Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	38
14.	Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	38
14.1.	Komunikacja	38
14.2.	Infrastruktura techniczna	40
14.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	40
14.2.2.	Odprowadzenie ścieków	41
14.2.3.	Gazownictwo	41
14.2.4.	Energetyka	41
14.2.5.	Telekomunikacja	42
14.2.6.	Ciepłownictwo	42
14.2.7.	Gospodarka odpadami	42
15.	Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych	42
16.	Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.	45

III	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	47
1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	47
2.	Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	47
2.1.	Użytkowanie terenów	47
2.2.	Kierunki zagospodarowania terenów	49
2.3.	Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów	50
2.4.	Tereny z ograniczeniem zabudowy	52
2.5.	Tereny wyłączone spod zabudowy	52
3.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.	52
4.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.	53
5.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	54
5.1.	Komunikacja	54
5.2.	Infrastruktura techniczna	54
5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	55
5.2.2.	Odprowadzenie ścieków	55
5.2.3.	Gazownictwo	55
5.2.4.	Energetyka	56
5.2.5.	Odnawialne źródła energii	58
5.2.6.	Telekomunikacja	58
5.2.7.	Ciepłownictwo	58
5.2.8.	Gospodarka odpadami	58
6.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	59
7.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	59
8.	Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.	59
9.	Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.	59
10.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.	59
11.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych.	60
12.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.	61
13.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.	61
14.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane.	62
15.	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.	62
16.	Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.	62

I. WPROWADZENIE

1. Przedmiot i cel opracowania

Studium jest opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, z wyjątkiem linii 2x400kV, określającym uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej. Zawiera diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania gminy i uwarunkowanie rozwoju: przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne, funkcjonalne i strukturalne. Studium ponadto uwzględnia powiązania zewnętrzne gminy oraz wskazuje na koordynację działań.

Studium będzie opracowaniem wspomagającym: promocję gminy, lokalizację zadań ponadlokalnych oraz koordynację opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego.

Niniejsze Studium opracowane jest dla całego terenu gminy z wyjątkiem trasy przebiegu linii najwyższego napięcia 2x400kV wraz ze strefą ochronną, która została ujęta w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzonym Uchwałą Nr XXIV/253/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 października 2014 r. oraz w „Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis” zatwierdzonym Uchwałą Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

Na studium składają się:

- 1) tekst Studium – stanowiący **załącznik nr 1**;
- 2) rysunki Studium - 3 plansze graficzne w skali 1: 25 000 – stanowiące **załącznik nr 2**:
 - rys. nr 1 – plansza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
 - rys. nr 2 – plansza kierunków zagospodarowania przestrzennego,
 - rys. nr 3 – plansza infrastruktury - stan istniejący i kierunki rozwoju,
- 3) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag – stanowiące **załącznik nr 3**.

2. Podstawy formalno – prawne opracowania

- ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Uchwała Nr XXI/148/2013 Rady Gminy Lelis z dnia 22 lutego 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis.

3. Materiały wyjściowe.

3.1. Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne:

- mapa topograficzna gminy, skala 1:25 000,
- mapy glebowo - rolnicze, skala 1:5 000.

3.2. Obowiązujące plany miejscowe:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis, opracowany w skali 1:5000 i w skali 1:10000 - Uchwała Nr VII/41/03 Rady Gminy Lelis z dnia 28 sierpnia 2003 r.

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis - Uchwała Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

3.3. Opracowania planistyczne i strategiczne

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzone Uchwałą Nr XVII/105/2000 Rady Gminy Lelis z dnia 29 grudnia 2000 r.,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lelis zatwierdzone Uchwałą Nr XXIV/253/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 października 2014 r.
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016 - 2019 zatwierdzony Uchwałą Nr XIII/103/2016 Rady Gminy Lelis z dnia 25 kwietnia 2016 r.,
- Gminna ewidencja zabytków - Zestawienie obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków Gminy Lelis wg stanu na dzień 31.01.2020 r.
- Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu gminy Lelis wg stanu na dzień 31.01.2020r.
- Strategia Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014 – 2030.
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lelis na lata 2015-2020,
- Mapy z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta uchwałą Nr 239 Rady Ministrów (M.P. z 2012 r. poz. 252),
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęty uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018r.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze przyjęta uchwałą Nr 158/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 28 października 2013 r.

3.4. Opracowania oraz materiały studialne i analityczne

- Opracowanie Ekofizjograficzne dla gminy Lelis, powiat ostrołęcki, woj. mazowieckie.
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lelis,
- materiały nadesłane do gminy przez instytucje i organizacje w odpowiedzi na zawiadomienie Urzędu Gminy Lelis o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis,
- materiały archiwalne i statystyczne Urzędu Gminy w Lelisie.

4. Charakterystyka gminy.

4.1. Położenie gminy.

Gmina Lelis położona jest w północno-wschodniej części województwa Mazowieckiego, przy trasie wiodącej z Warszawy na Mazury, w jednostce fizjograficznej zwanej "Równiną Kurpiowską".

Naturalną granicę od strony południowo - wschodniej stanowi rzeka Narew. Gmina Lelis sąsiaduje z gminami powiatu ostrołęckiego: od północy z gminą Kadzidło, od zachodu z gminą Baranowo, od południowego - zachodu z gminą Olszewo - Borki, od południa z miastem Ostrołęka, od południowego - wschodu z gminą Rzekuń, natomiast od strony wschodniej gmina Lelis sąsiaduje z gminami powiatu łomżyńskiego: z gminą Zbójna i z gminą Miastkowo (województwa podlaskiego).

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Lelis położona w centralnej części gminy. Administracyjnie gmina podzielona jest na 23 sołectwa: Aleksandrowo, Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gnaty, Gibalka, Kurpiewskie, Lelis, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński – Walery, Łęg Starościński, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarnia, Szafarczyska, Szkwa, Szwendrowy Most.

4.2. Podstawowe dane charakteryzujące gminę.

- Ogółem powierzchnia gminy – 196,39 km²
- Tereny rolne – 9 608 ha
- Grunty leśne – 7 305 ha
w tym:
 - o Lasy państwowe – 70,89 %
 - o Lasy prywatne – 29,10 %
 - o Lasy - własność gminna - 0,003 %
- Lesistość gminy - 37 %
- Tereny zabudowane (zurbanizowane) – 10 %
Liczba ludności - 9 695 osób (stan na dzień 31.12.2019 r.)
w tym: - kobiet - 4 787
- mężczyzn - 4 908
- Gęstość zaludnienia - 49 osób/km²

4.3. Funkcje gminy.

Gmina Lelis jest to typowo rolnicza gmina. Na jej terenie prowadzone są wyspecjalizowane gospodarstwa rolne, ukierunkowane na chów bydła mlecznego, które decydują o rozwoju przemysłu mleczarskiego. Rolnicy dostarczają „biały surowiec” odbiorcom z powiatu ostrołęckiego, którzy posiadają uprawnienia Unii Europejskiej do eksportu swoich produktów na cały rynek wspólnoty oraz odbiorcom z pobliskich gmin, powiatów, a nawet województwa określanego mianem „zagłębia mleczarstwa polskiego”.

Bezpośrednie sąsiedztwo gminy Lelis z miastem Ostrołęką stanowi, że południowa część gminy staje się powoli zapleczem mieszkaniowym oraz magazynowym Ostrołęki. Jest to najintensywniej zurbanizowana część gminy, o najlepiej rozwiniętej sieci osadniczej oraz infrastrukturze technicznej.

Sektor inwestycji posiadający możliwości rozwoju na terenie gminy to: przemysł rolno-spożywczy, budowlany, przetwórczy, usługowy, turystyczny (turystyka wiejska), w tym agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne.

Duża część gminy to teren w znacznej części pokryty lasami - gmina położona jest na skraju Puszczy Kurpiowskiej.

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.

Największą część gminy stanowią tereny o przeznaczeniu rolnym - tereny rolne (ok. 50%), na których prowadzona jest intensywna produkcja rolnicza. Tereny leśne zajmują 37 % powierzchni gminy.

Większe zwarte kompleksy lasów występują w centralnej i wschodniej części gminy rozciągając się w kierunkach północnym i południowym.

Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią tylko 10 % powierzchni gminy. Tereny zabudowy mieszkaniowej i siedliskowej położone są głównie wzdłuż dróg poszczególnych wsi. W granicach gminy funkcjonują nieliczne zakłady usługowe i produkcyjno - usługowe.

Na terenie gminy Lelis nie występują zakłady stwarzające zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, ani zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa. Obszar gminy posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych, która zapewnia powiązanie wszystkich miejscowości z siedzibą gminy.

Przez teren gminy przechodzą linie energetyczne najwyższego, wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz sieci: gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia, wodociągi i kanalizacja sanitarna, a także światłowód telekomunikacyjny.

Na terenie gminy zlokalizowane są cztery funkcjonujące ujęcia wody oraz oczyszczalnia ścieków. Gminne składowisko odpadów zostało zrekultywowane. Odpady z terenu gminy wywożone są przez uprawnione firmy.

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

Tereny zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej i zagrodowej, poprzez podstawowy układ komunikacyjny, powiązane są ściśle i funkcjonalnie z ośrodkiem gminnym i miastem Ostrołęka. Zabudowa kształtuje się wzdłuż głównych tras komunikacyjnych w poczuciu harmonii i estetyki.

Zabudowa gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Zabudowa gminy w całości nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych, zachowało się niewiele obiektów o charakterze zabytkowym. W północno - wschodniej części gminy zachowała się jeszcze drewniana architektura ludowa (chałupy kurpiowskie).

Tereny leśne stanowią kompleksy leśne. Jeden, z czterech pomników przyrody, rośnie w kompleksie leśnym. Tereny rolne o wysokiej przydatności rolniczej stanowią użytki rolne i użytki zielone.

3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody.

3.1. Położenie geograficzne i rzeźba terenu.

Gmina Lelis położona jest w północno-wschodniej części Polski nad rzeką Narwią. Według podziału fizyczno - geograficznego obszar gminy leży w Prowincji Nizin

Środkowopolskich i przynależy do makroregionu Niziny Północno-mazowieckiej, w mezoregionach Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi.

Pod względem morfologicznym jest to płaska powierzchnia równinna o spadkach poniżej 2%, której geneza związana jest z odpływem wód lodowcowych sprzed czoła lądolodu zlodowacenia bałtyckiego oraz środkowopolskiego. Powierzchnia sandru pochyłona jest łagodnie z północnego zachodu na południowy wschód, zgodnie z kierunkiem biegu rzek odwadniających ten teren: Omulwi, Szkwy, Piasecznicy i Rozogi. Wyniesienie terenu wynosi od 95 do 98 m n.p.m. Dna dolin rzek są płaskie, często podmokłe, rzeki są płytko wcięte w powierzchnię sandru, szerokość dna dolin zróżnicowana, występują częste powiązania z systemem rozległych i dość licznych obniżen wytopiskowych. Zwraca uwagę dolina pięknie meandrującej Omulwi. Sieć hydrograficzna gminy jest dość bogata.

Obszary na terenie gminy Lelis: Kurpie Zachodnie, Dolina Środkowej Narwi, Dolina Dolnej Narwi i Kurpie Wschodnie stanowią odcinki korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym. Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. Powierzchnię nadbudowują liczne formy eoliczne, występujące tu głównie w postaci rozległych wałów wydmowych o różnorodnych kształtach, wysokościach i nachyleniach zboczy. Krajobraz uzupełniają znaczne, lecz mocno rozczłonkowane obszary leśne, głównie suchych lasów sosnowych oraz ekstensywne uprawy na bardzo słabych glebach i nieużytki.

Ponadto gmina znajduje się w obrębie obszaru "Zielone Płuca Polski".

Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody. Jest to rezerwat leśny "Olsy Płoszyckie" o powierzchni 140,86 ha, utworzony w 1997r. położony około miejscowości Płoszyce na terenie lasów państwowych Nadleśnictwa Ostrołęka. Głównym celem ochrony jest ochrona dobrze zachowanego kompleksu olsów położonych w dolinie Rozogi. Ochrona rezerwatowa ma za zadanie utrzymanie różnorodności oraz zapewnienie im przetrwania. Zagrożeniem dla rezerwatu jest głównie obniżenie poziomu zwierciadła wód gruntowych. Charakterystyczny dla rezerwatu jest występujący ols porzeczkowy, las bagienny z bogatym podszyciem i runem.

3.2. Stan sanitarny środowiska.

Środowisko przyrodnicze w gminie Lelis nie należy do zdegradowanych ani szczególnie zagrożonych. Jednak na obszarze graniczącym ze składowiskiem żużlu i popiołu z Elektrowni w Ostrołęce istnieje duże zagrożenie dla środowiska człowieka ze względu na emisję pyłów. Pod wpływem emisji wtórnej ze składowiska popiołów pozostają tereny wsi Białobiel, Łęg Przedmiejski, Gnaty.

Część terenu gminy stanowią tereny zalewowe. W zasięgu zalewowym pozostają grunty wsi: Długi Kąt, Nasiadki, Lelis, Szafarczyska, Durlasy, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie. Składowisko odpadów paleniskowych z zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. położone częściowo (w południowo – zachodnim brzegu) na terenie zalewowym może stanowić zagrożenie środowiskowe dla położonych poniżej terenów prawobrzeżnych. W przypadku katastrofalnej powodzi ewentualna awaria otaczających je obwałowań może spowodować rozmycie i przemieszczenie odpadów na zagospodarowane tereny. Lokalizacja składowiska oraz bezpośrednie powiązanie jego obwałowań z położonym poniżej wałem przeciwpowodziowym upoważnia do wniosku o potrzebie potraktowania składowiska jako istotnego elementu, który powinien być wzięty pod uwagę w koncepcji ochrony przeciwpowodziowej.

Przepływające przez teren gminy rzeki Szkwa i Rozoga nie utrzymują wymaganych parametrów II klas czystości wód. Inne ciek wodne nie są objęte monitoringiem regionalnym.

Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków komunalnych z punktem zlewnym w Lelisie. Ścieki w gospodarstwach, które nie są jeszcze objęte gminną siecią

kanalizacji sanitarnej, gromadzone są w zbiornikach i okresowo dowożone do oczyszczalni gminnej.

Warunki aerosanitarne w gminie, poza zasięgiem oddziaływania składowiska żużla i popiołów z Elektrowni Ostrołęka, należy uznać za dobre. Nie występują tu większe źródła emisji znaczące dla zanieczyszczenia powietrza. Na stan czystości powietrza rzutuje spalanie węgla dla potrzeb ogrzewania budownictwa mieszkaniowego i podstawowych usług z zakresu infrastruktury społecznej. Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy nie jest objęta monitoringiem.

Stan kondycji lasów prywatnych ulega powolnemu pogorszeniu, głównie ze względu na silną antropopresję i oddziaływanie przemysłu zlokalizowanego w Ostrołęce.

Z przedstawionej charakterystyki środowiska przyrodniczego w gminie Lelis wynika, że jest ono podatne na procesy degradujące.

Brak jest warstwy izolacyjnej pierwszego, często użytkowanego poziomu wodonośnego (studnie kopalne), co stwarza dogodne warunki zanieczyszczenia tych wód. Ponadto charakter gleb: gleby bielcowe wylugowane i kwaśne, zbudowane z piasków luźnych - umożliwiają łatwe przenikanie zanieczyszczeń w głąb. Tego typu gleby są najbardziej podatne na procesy degradacyjne. Typ siedliskowy lasów wskazuje na niską odporność lasów na oddziaływanie emisyjne zanieczyszczeń.

3.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Obszar gminy charakteryzuje się słabymi glebami. Przeważają zdecydowanie słabe i bardzo słabe żytio - ziemniaczane i żytio - łubinowe gleby, wytworzone głównie z piasków wodno - lodowcowych, w mniejszym procencie także z piasków wydmych. Są to gleby klasy V, VI i VIz, stanowiące 96,4 % gruntów.

Niewielkie enklawy zajmują gleby nieco lepsze - klasy IVa i IVb stanowiące 3,6 % gruntów i skupione są we wsiach Obierwia i Szafarnia. Skałą macierzystą są tu gliny zwałowe.

Gleby dobre – klasy III występują jedynie szczątkowo (w sumie - 2,3ha) we wsi Szafarnia.

W dolinach rzek oraz w zagłębieniach terenu występują gleby organiczne wytworzone z torfów niskich, lub mineralne wytworzone z piasków rzecznych, mad lub namułów, o znacznym, przynajmniej przez część sezonu wegetacyjnego, stopniu uwilgotnienia. Są to grunty zaliczane do kompleksów pastewnych lub użytki zielone.

Zestawienie gruntów rolnych [ha]:

Grunty rolne	Nieużytki	nieużytki	141	10 955
	Użytki rolne	grunty orne	4 467	
		sady	35	
		łąki trwałe	3 585	
		pastwiska trwałe	2 727	
		grunty rolne zabudowane	331	
		grunty pod rowami	118	
	Ogółem		11 404	

Powierzchnia gruntów rolnych: **10 955 ha** stanowi sumę powierzchni:

- terenów rolnych, ozn. na planszy „uwarunkowania” symbolem **R** – o powierzchni **9 681 ha**,
- terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązującym mpzp, ozn. na planszy „uwarunkowania” symbolem **MN** – o powierzchni: **1 274 ha**.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie Lelis wynosi 9,8 ha przy następującej strukturze powierzchni gospodarstw rolnych:

- pow. od 1 - 2 ha - 1,5 %,
- pow. od 2 - 5 ha - 7,8 %,
- pow. od 5 - 7 ha - 12,0 %,
- pow. od 7 + 10 ha - 25,3 %,
- pow. od 10+ 15 ha - 31,1 %,
- pow. powyżej 15 ha - 22,3 %.

Gospodarstwa rolne są zatem rozdrobnione. Przeważają gospodarstwa małe i średnie, uprawiające gleby słabe. Największym bogactwem gminy są użytki zielone, na bazie których rozwija się hodowla bydła mlecznego.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w produkcji rolniczej powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk, oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

3.4. Lasy.

Grunty leśne zajmują powierzchnię 7 305ha tj. 37 % powierzchni gminy. Większość gruntów leśnych (63 %) to lasy państwowe. Natomiast 37 % znajduje się we władaniu osób fizycznych.

Na przeważającej powierzchni gminy są to drzewostany sosnowe.

W ewidencji gruntów do lasów wliczone są także powierzchnie pod różnym wykorzystaniem służącym gospodarce leśnej. Znajdują się tu grunty pod drogami leśnymi, deputatami pracowników leśnych, pod obiektami służącymi prowadzonej gospodarce leśnej.

Rozmieszczenie lasów na obszarze gminy nie jest równomierne. Są one zgrupowane w dwóch kompleksach oddzielonych od siebie kompleksami łąk w dolinach rzek i cieków wodnych. Kompleksy leśne rozciągają się równolegle do siebie z północy na południe.

Na terenie Leśnictwa Lelis, w pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

3.5. Zasoby wodne.

Całość terenu znajduje się w zlewni Narwi i jej dopływów: Szkwa, Rozoga i Omulew z Piasecznicą. Szkwa jest jedyną z ostatnich rzek kurpiowskich, która dotychczas nie została uregulowana.

Rzeki te płytko wcięte, zbierają wody za pośrednictwem rozbudowanego systemu rowów odwadniających. Występują również niewielkie zagłębienia bezodpływowe, niekiedy wypełnione wodą lub zabagnione. Średnie stany wody w rzece Narwi kształtują się na poziomie 1,50 - 2,30m. Zanotowane wartości ekstremalne wynoszą: stan najwyższy - 1979r.-

597cm, stan najniższy – XXI w. - 29cm. Przepływ średni to 100 m³/s, niski 35,5 m³/s, przepływ wysoki z prawdopodobieństwem 50% - 375 m³/s, z prawdopodobieństwem 1 % - 1120 m³/s.

Średnie stany wody w rzece Omulew kształtują się na poziomie 1,80 m przy amplitudzie rocznej ok. 1,00 m.

Zasoby wód podziemnych charakteryzują się większą wydajnością od zasobów wód w gminach położonych w kierunku zachodnim od rzeki Omulew.

3.6. Wymogi ochrony środowiska i przyrody.

Gmina Lelis położona jest w ciągu krajowych powiązań przyrodniczych, wyznaczonych dolinami rzek Biebrzy i Narwi oraz przylega do Obszaru Chronionego Krajobrazu, położonego na terenach byłego województwa podlaskiego. Taka lokalizacja gminy powoduje, że jest ona ważnym elementem powiązań ekologicznych na poziomie krajowym.

W „Krajowym Programie Zwiększania Lesistości” (opracowany w 1995 r., aktualizacja w 2014r.) opracowanym przez Ministerstwo Środowiska – województwo mazowieckie zostało uznane za preferowane do zwiększania lesistości. Na terenie gminy ochronie podlega las glebochronny, zlokalizowany w pobliżu wsi Lelis.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego.

4.1. Obiekty zabytkowe.

Na terenie gminy Lelis występują 2 zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz 17 zabytków i 99 stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków znajdują się w strefie ochrony konserwatorskiej.

Wśród zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków znajdują się liczne krzyże i kapliczki przydrożne charakterystyczne dla Mazowsza oraz siedem historycznych miejsc pochówku:

- cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej p.w. św. Anny w Dąbrówce,
- cmentarz mariawicki w miejscowości Długi Kąt,
- mogiła żołnierza polskiego poległego w 1939r. w miejscowości Durlasy,
- mogiła Polaka zamordowanego przez Niemców w miejscowości Durlasy,
- cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z czasu I wojny św. w miejscowości Kurpiewskie,
- zbiorowa mogiła ofiar terroru hitlerowskiego w miejscowości Łodziska,
- cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich z czasu I wojny św. w miejscowości Szkwa.

4.1.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków:

Zestawienie zabytków wpisanych do rejestru zabytków WKZ			
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru
Zabytki nieruchome			
1	Dąbrówka	Kościół Parafialny p.w. św. Anny	A-458 z dn. 12.06.1981r.
2	Dąbrówka	Dzwonnica wraz z otoczeniem	A-983 z dn. 22.09.2010r.

4.1.2. Zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1	Dąbrówka 49.	Plebania drewniana, wpis do wojewódzkiej ewidencji 1063	początek XX w.
2	Dąbrówka 51.	Dom organistówka	Około 1920r
3	Dąbrówka	Kapliczka przy dzwonnicy	XIX/XX w.
4	Dąbrówka	Cmentarz grzebalny parafii rzymskokatolickiej p.w. św. Anny, ewidencja - Karta cmentarza 21	1894r.
5	Długi Kąt 40a	Cmentarz Mariawicki, Karta cmentarza 22	1914r.
6	Durlasy	Mogiła Żołnierza polskiego poległego w 1939r., wpis do woj. ewidencji 282	1939r.
7	Durlasy	Mogiła Polaka zamordowanego przez Niemców, Karta cmentarza 278	1943r.
8	Kurpiewskie	Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich, Karta cmentarza 274	I wojna światowa
9	Łęg Starościński 5	Dom drewniany, wpis do woj. ewidencji 1375	pocz. XX w.
10	Łęg Starościński 14.	Dom drewniany, wpis do woj. ewidencji 1377	pocz. XX w.
11	Płoszyce 50	Spichlerz – dom drewniany	1944r.
12	Szafarczyska 11	Chałupa, wpis do woj. ewidencji 1374	pocz. XX w.
13	Szkwa	Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich, wpis do woj. ewidencji 173	I wojna światowa
14	Szkwa	Krzyż	Pocz. XX w.
15	Obierwia	Kapliczka murowana, wpis do woj. ewidencji 513	Pocz. XX w.
16	Olszewka	Szkoła drewniana, wpis do woj. ewidencji 1091	1920 r.
17	Szafarnia	Kapliczka przydrożna	p.XX w.

Zestawienie stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:

Obszar 36-71

Długi Kąt	nr st. na obsz. – 2
Długi Kąt	nr st. na obsz. – 3
Długi Kąt kol. Wydmy	nr st. na obsz. – 4

Obszar 36-72

Dąbrówka	nr st. na obsz. – 6
Dąbrówka	nr st. na obsz. – 7
Gąski	nr st. na obsz. – 15
Gąski	nr st. na obsz. – 16
Gąski	nr st. na obsz. – 17

Nasiadki Stara Wieś	nr st. na obsz. – 20
Nasiadki	nr st. na obsz. – 21
Szkwa	nr st. na obsz. – 3
Szkwa	nr st. na obsz. – 4
Szkwa	nr st. na obsz. – 5

Obszar 37-70

Obierwia	nr st. na obsz. – 25
Obierwia	nr st. na obsz. – 26
Obierwia	nr st. na obsz. – 27
Obierwia	nr st. na obsz. – 34
Obierwia kol. Kurzyska	nr st. na obsz. – 28
Obierwia kol. Kurzyska	nr st. na obsz. – 29
Obierwia kol. Kurzyska	nr st. na obsz. – 30
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 31
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 32
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 33
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 56
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 57
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 58
Obierwia kol. Małachowo	nr st. na obsz. – 59
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 41
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 43
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 44
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 45
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 46
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 47
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 51
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 52
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 53
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 54
Obierwia kol. Smoliska	nr st. na obsz. – 55
Olszewka	nr st. na obsz. – 13
Olszewka	nr st. na obsz. – 14
Olszewka	nr st. na obsz. – 17
Olszewka	nr st. na obsz. – 21
Olszewka	nr st. na obsz. – 22
Olszewka kol. Chrusty	nr st. na obsz. – 23
Olszewka kol. Kąty	nr st. na obsz. – 4
Olszewka kol. Kąty	nr st. na obsz. – 10
Olszewka – Krzyżówki	nr st. na obsz. – 5

Obszar 37-71

Gibałka	nr st. na obsz. – 1
Gibałka	nr st. na obsz. – 2
Gibałka	nr st. na obsz. – 3
Gnaty kol. Jegliny	nr st. na obsz. – 4
Lelis kol. Podjebranie	nr st. na obsz. – 7
Łodziska	nr st. na obsz. – 5
Łodziska	nr st. na obsz. – 6

Obszar 37-72

Kurpiewskie kol. Kozówki	nr st. na obsz. – 5
Kurpiewskie Nowe	nr st. na obsz. – 4
Kurpiewskie Miezejewo	nr st. na obsz. – 29
Lelis	nr st. na obsz. – 17
Łęg Przedmiejski kol. Chrusty	nr st. na obsz. – 13
Łęg Przedmiejski kol. Chrusty	nr st. na obsz. – 14
Łęg Przedmiejski kol. Roszczycha	nr st. na obsz. – 1
Łęg Przedmiejski kol. Roszczycha	nr st. na obsz. – 2
Łęg Starościński kol. Góry	nr st. na obsz. – 6
Łęg Starościński kol. Gać	nr st. na obsz. – 12
Łęg Starościński kol. Leśna Góra	nr st. na obsz. – 11
Łęg Starościński	nr st. na obsz. – 7
Łęg Starościński kol. Mała Wioska	nr st. na obsz. – 8
Łęg Starościński kol. Podgrądzie	nr st. na obsz. – 9
Łęg Starościński kol. Podgrądzie	nr st. na obsz. – 10
Nasiadki	nr st. na obsz. – 21
Szafarczyska	nr st. na obsz. – 16
Szafarczyska	nr st. na obsz. – 18
Szafarczyska	nr st. na obsz. – 19
Szafarczyska	nr st. na obsz. – 20

Obszar 37-73

Kurpiewskie kol. Miezejewo	nr st. na obsz. – 2
Kurpiewskie kol. Miezejewo	nr st. na obsz. – 3

Obszar 38-70

Olszewka	nr st. na obsz. – 46
----------	----------------------

Obszar 38-71

Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo	nr st. na obsz. – 1
Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo	nr st. na obsz. – 2
Łęg Przedmiejski kol. Muszyństwo	nr st. na obsz. – 3
Łęg Przedmiejski kol. Księży Las	nr st. na obsz. – 4
Łęg Przedmiejski kol. Klimuty	nr st. na obsz. – 5

Obszar 38-72

Łęg Przedmiejski kol. Celowizna	nr st. na obsz. – 5
Łęg Przedmiejski kol. Celowizna	nr st. na obsz. – 6A
Łęg Przedmiejski kol. Celowizna	nr st. na obsz. – 6B
Łęg Przedmiejski kol. Celowizna	nr st. na obsz. – 17
Łęg Przedmiejski kol. Jeżyły	nr st. na obsz. – 4
Łęg Przedmiejski kol. Koźlica	nr st. na obsz. – 10
Łęg Przedmiejski kol. Kruczyki	nr st. na obsz. – 2
Łęg Przedmiejski kol. Kurpiewiaki	nr st. na obsz. – 1A
Łęg Przedmiejski kol. Kurpiewiaki	nr st. na obsz. – 1B
Łęg Przedmiejski kol. Ponicha	nr st. na obsz. – 8
Łęg Przedmiejski kol. Ponicha	nr st. na obsz. – 9
Łęg Przedmiejski kol. Pyskły	nr st. na obsz. – 7A
Łęg Przedmiejski kol. Pyskły	nr st. na obsz. – 7B
Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka	nr st. na obsz. – 3A
Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka	nr st. na obsz. – 3B

Łęg Przedmiejski kol. Woldaszka	nr st. na obsz. – 3C
Łęg Przedmiejski kol. Siedliska	nr st. na obsz. – 13

4.2. Dziedzictwo kulturowe.

Historycznie i kulturowo teren gminy przynależy do Kurpi Zielonych. Do dziś przetrwało szereg przykładów drewnianego budownictwa kurpiowskiego: zagrody, spichlerze, domy, kapliczki - oraz objęty ochroną konserwatorską zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Anny w Dąbrówce, który jest w dobrym stanie technicznym.

Poza zabytkami kultury kurpiowskiej na terenie gminy znajdują się historyczne cmentarze: Mariawicki w Długim Kącie oraz dwa cmentarze żołnierzy niemieckich z czasu I wojny światowej we wsiach Szkwa i Kurpiewskie Kolonia.

Całość dziedzictwa kulturowego dopełniają liczne stanowiska archeologiczne, świadczące o ciągłości osadnictwa na tych terenach od czasów przedhistorycznych. Są one licznie rozmieszczone wzdłuż rzek przecinających obszar gminy i w znacznym stopniu pokrywają się z obecnie istniejącym osadnictwem.

W gminie Lelis kultywowane są święta i odpusty. Zachowane zostały tradycje związane ze świętami, cyklicznie odbywające się imprezy.

We wsi Lelis znajduje się Ośrodek Etnograficzny Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Kurpiów, w którym można obejrzeć eksponaty z przeszłości ludu puszczy kurpiowskiej od czasów najdawniejszych do chwili obecnej.

Nieodzownym elementem krajobrazu gminy są liczne kapliczki oraz krzyże przydrożne (Szafarnia, Płoszyce, Durlasy, Nasiadki), przypominające o głębokiej wierze ludu puszczańskiego. Najciekawsze krajobrazowo tereny położone są w północno-wschodniej części gminy, gdzie zachowała się jeszcze drewniana architektura ludowa (chałupy kurpiowskie).

5. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Dla gminy Lelis nie ma opracowanego audytu krajobrazowego.

6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

6.1. Procesy demograficzne.

Na terenie gminy znajdują się 22 wsie o łącznej liczbie 9 696 mieszkańców (wg stanu z 30.12.2019 r.).

Największe skupisko wsi obejmujące około 32 % mieszkańców gminy, zlokalizowane jest w południowej części gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Ostrołęki. Są to wsie: Siemnocha, Białobiel, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie.

Drugie znaczące zgrupowanie wsi zlokalizowane jest wzdłuż drogi Ostrołęka - Myszyniec (ok. 25 % mieszkańców gminy) i obejmuje wsie: Szwendrowy Most, Olszewka, Obierwia, Aleksandrowo, Szafarnia i Gibałka.

Trzeci zespół zabudowy stanowi wieś gminna Lelis wraz ze wsiami Durlasy i Długi Kąt (ok. 20 % mieszkańców gminy).

Pozostałe ok. 23 % mieszkańców gminy rozlokowanych jest w małych wsiach położonych w środkowej i północno - wschodniej części gminy.

Liczba ludności gminy Lelis wg stanu na dzień 31.12.2019r. w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Kobiety	Mężczyźni
1	Aleksandrowo	184	92	92
2	Białobiel	934	463	471
3	Dąbrówka	401	196	205
4	Długi Kąt	269	124	145
5	Durlasy	474	245	229
6	Gąski	186	91	95
7	Gibałka	128	65	63
8	Gnaty	212	106	106
9	Kurpiewskie	277	146	131
10	Lelis	909	448	461
11	Łodziska	205	105	100
12	Łęg Przedmiejski	1 328	669	659
13	Łęg Starościński	891	430	461
14	Nasiadki	533	264	269
15	Obierwia	738	371	367
16	Olszewka	643	318	325
17	Płoszyce	300	147	153
18	Siemnocha	316	152	164
19	Szafarczyska	239	113	126
20	Szkwa	95	44	51
21	Szafarnia	232	107	125
22	Szwendrowy Most	201	91	110
Ogółem:		9 695	4 787	4 908

Gmina charakteryzuje się systematycznym przyrostem ludności i wysokim przyrostem naturalnym. Zgodnie z prognozą demograficzną opracowaną na podstawie prognozy GUS do roku 2020, liczba ludności gminy będzie się zwiększać.

Liczba ludności w poszczególnych latach:

- 2006 r. – 8 583,
- 2007 r. – 8 655,
- 2008 r. – 8 712,
- 2009 r. – 8 793,
- 2010 r. – 8 843,
- 2011 r. – 8 951.
- 2012 r. – 9 019.
- 2013 r. – 9 157.
- 2014 r. – 9 286.
- 2015 r. – 9 386.
- 2016 r. – 9 468.
- 2017 r. – 9 528
- 2018 r. – 9 582
- 2019 r. – 9 695.

Przyrost ludności rozkłada się nierównomiernie. Największy przyrost mieszkańców notują wsie:

- Nasiadki i Szafarczyska położone w centralnej części gminy,
- Aleksandrowo i Olszewka w sąsiedztwie drogi krajowej nr 53,

- Białobiel, Łęg Przedmiejski, Gnaty, Kurpiewskie, Łęg Starościński oraz zachowująca stan równowagi wieś Siemnocha, zlokalizowane w południowej części gminy,
- Wieś gminna Lelis wraz z sąsiadującą wsią Durlasy.

Tendencję największego spadku liczby ludności wykazują wsie położone we wschodniej i północnej części gminy: Gibałka, Długi Kąt, Płoszyce, Gąski i Dąbrówka.

6.2. Rynek pracy.

Wg danych Urzędu Gminy, w Lelisie (na dzień 31.12.2016r.) zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce 590 osób bezrobotnych z terenu gminy Lelis, w tym 529 osób bez prawa do zasiłku tj. 89,7 % ogółu bezrobotnych.

6.3. Sfera społeczna.

W miejscowości Lelis prowadzona jest obsługa ludności w zakresie usług podstawowych i ponadpodstawowych. Są to usługi w zakresie administracji gminnej, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, sakralne, obsługi rolnictwa, handlu, gastronomii, rzemiosła.

Usługi podstawowe występują też w większych wsiach.

Usługi ponadlokalne, jak: administracja państwowa i samorządowa, sądownictwo, banki, urzędy skarbowe, szkoły wyższe, szpitale, obiekty kultury itp. znajdują się w Ostrołęce.

Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, mieszkaniowo - usługowe i zagrodowe.

Zabudowa gminy składa się z budynków powstałych w różnych okresach, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Stara zabudowa niezależnie od charakteru składa się w całości na względnie uporządkowany krajobraz osadniczy. W niektórych wsiach zachowały się stare drewniane domy.

Nowsza zabudowa występująca na terenach wiejskich nie zawsze harmonizuje z otaczającym krajobrazem. Ostatnio daje się zauważyć większą ilość realizowanych budynków, których forma nie koliduje z otoczeniem.

Wyposażenie w instalacje techniczne mieszkań decyduje o ich standardzie. Na terenie gminy Lelis do sieci wodociągowej podłączonych jest 1 701 budynków oraz wybudowanych jest 640 przyłączy kanalizacji sanitarnej. W obrębach, w których nie doprowadzona jest jeszcze sieć kanalizacji sanitarnej, ścieki gromadzone są w zbiornikach indywidualnych.

Oświata i wychowanie:

Infrastruktura społeczna gminy jest ukształtowana w stopniu wystarczającym dla prawidłowej obsługi mieszkańców, również przy przewidywanym przyroście liczby mieszkańców. Stan techniczny obiektów jest zadowalający.

Na terenie gminy znajduje się jedno przedszkole w Lelisie oraz klasy „zerowe” we wsiach: Dąbrówka, Nasiadki, Białobiel, Obierwia, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Olszewka.

Naukę na poziomie podstawowym zapewnia sieć ośmiu szkół podstawowych i trzech gimnazjów, rozmieszczonych równomiernie na terenie gminy.

Naukę na poziomie średnim zapewnia Zespół Szkół w Lelisie.

Zdrowie i opieka społeczna

Ochronę zdrowia na poziomie podstawowym zapewniają: Gminny Ośrodek Zdrowia w Lelisie, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dąbrówce oraz Poradnia Stomatologiczna w Lelisie, Ośrodek Rehabilitacji w Lelisie.

Kultura

Podstawowe potrzeby w zakresie kultury zaspakaja Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu w Lelisie oraz Ośrodek Etnograficzny.

Rozwój szkolnictwa średniego oraz specjalistycznych usług zdrowotnych na terenie gminy uzależniony jest od rozwoju usług na terenie miasta Ostrołęki. Wynika to z bliskości dużego ośrodka z rozwiniętym systemem usług zarówno podstawowych jak i wyższego rzędu - miast Ostrołęki. Jako zadanie priorytetowe w zakresie infrastruktury społecznej zakłada się zatem poprawę stanu technicznego obiektów, standardu wyposażenia oraz poziomu świadczonych usług.

Administracja publiczna, obsługa finansowa

Funkcje w zakresie administracji publicznej i obsługi finansowej skoncentrowane są w Lelisie. Najważniejsze z nich to:

- Urząd Gminy,
- Urząd Stanu Cywilnego w Lelisie (w budynku urzędu Gminy),
- Punkt Kasowy Banku,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lelisie, Łęgu Przedmiejskim i w Dąbrówce,
- Urząd Pocztowy.

Turystyka, sport, rekreacja

Gmina znajduje się w rejonie turystycznym Puszczy Kurpiowskiej, zaliczonym do III kategorii turystycznej ze względu na unikalne wartości Kurpiowskiej kultury ludowej oraz przyrodnicze. Rejon jest atrakcyjny dla turystyki wycieczkowej w skali kraju oraz przewidziany jest dla wypoczynku świątecznego mieszkańców Ostrołęki.

Na części gminy wyznaczona jest trasa ścieżki przyrodniczo - leśnej od Kadzidła poprzez Brzozówkę, Długi Kąt, Tatary do Kadzidła - do rezerwatu „Olsy Płoszyckie”.

Obszary wzdłuż rzek: Narwi i Omulwi mogą stanowić pasma aktywizacji gospodarczej związanej z turystyką i wypoczynkiem.

Kościoły

Na obszarze gminy znajdują się cztery kościoły w następujących parafiach:

- Parafia pw. MB Nieustającej Pomocy w Lelisie,
- Parafia pw. Miłosierdzia Bożego w Łęgu Starościńskim,
- Parafia pw. NMP Częstochowskiej w Obierwi,
- Parafia pw. Św. Anny w Dąbrówce.

Cmentarze

Na obszarze gminy znajdują się cztery czynne cmentarze parafialne - przy kościołach w Lelisie, Łęgu Starościńskim, Obierwi i Dąbrówce oraz trzy nieczynne cmentarze w obrębie Szkwa, Długi Kąt i Kurpiewskie, wpisane do gminnej ewidencji zabytków.

6.4. Sfera gospodarcza.

Rolnictwo

Na terenie gminy istnieje 1 051 gospodarstw rolnych i wszystkie z nich są to gospodarstwa o powierzchni powyżej 1ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 9,8ha.

W strukturze obszarowej największy udział mają gospodarstwa małe o powierzchni od 5-ciu do 10-ciu ha oraz gospodarstwa powyżej 15ha. W okresie pomiędzy spisami rolnymi notuje się korzystną tendencję wzrostu udziału gospodarstw dużych, ale też niekorzystny

trend wzrostu liczby gospodarstw najmniejszych, w tym działek rolnych. Utrzymanie się trendu wzrostu małych gospodarstw nie będzie sprzyjać wzrostowi towarowej produkcji rolniczej, tak by zapewnić odpowiednią dochodowość ich właścicielom.

W strukturze użytkowania gruntów rolnych największy jest udział gruntów ornych, znaczący łąk i pastwisk; natomiast bardzo mała powierzchnia przeznaczona jest pod sady. Niepokojącym jest dość znaczny udział odłogów i ugorów.

Odzwierciedleniem takiej struktury są kierunki produkcji roślinnej i zwierzęcej.

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż podstawowych – zajmuje ponad 85% całej powierzchni użytków rolnych. Natomiast w produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła. Znikoma jest hodowla trzody chlewnej.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Infrastrukturę społeczną uzupełnia sieć placówek handlowych i usługowych stopnia podstawowego, kształtujących się według zapotrzebowania społecznego.

Najbardziej rozwinięta jest sieć sklepów detalicznych. Obiekty handlowe zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Lelis, Obierwia, Olszewka, Łęg Starościński, Łęg Przedmiejski.

W przeważającej większości są to sklepy spożywczo-przemysłowe.

Ponadto, w następujących miejscowościach zlokalizowana jest gastronomia: Lelis, Łódziska, Obierwia, Szafarczyska, Nasiadki, Łęg Starościński.

Pozostałe obiekty usługowe występujące na terenie gminy to dwie stacje paliw, w tym jedna z auto – gazem oraz trzy punkty usług weterynaryjnych w m. Lelis.

7. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Niebezpieczeństwo pożarowe.

Największe zagrożenie pożarami występuje w gospodarstwach rolnych z uwagi na duże nagromadzenie materiałów palnych, często źle przechowywanych, wyeksploatowany sprzęt mechaniczny do prac polowych (ciągniki), a także zły stan techniczny instalacji elektrycznych.

Na obszarze gminy zagrożone pożarami są również lasy, szczególnie z młodszym drzewostanem, głównie wzmożoną penetracją turystyczną (pozostawianie odpadów w lesie) oraz przez rolników przy wypalaniu traw.

Zagrożenie komunikacyjne

Przez południowo - zachodnią część gminy przebiega droga krajowa nr 53. Obciążenie pojazdami tej drogi jest wysokie, głównie dużymi samochodami dostawczymi, w tym TIR-ów, i systematycznie rośnie. Droga jest złej jakości, nieprzystosowana do takiego natężenia ruchu. W konsekwencji wzrasta liczba wypadków i kolizji, co stwarza zagrożenie dla ludności, szczególnie, że przewożone są również materiały niebezpieczne, takie jak: pochodne ropy naftowej, amoniak, gazy techniczne.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy, wzdłuż rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa występują tereny zalewowe. Na załączniku graficznym nr 2, rys. nr 1 i rys. nr 2 przedstawiono:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

Zagrożenie terenami osuwiskowymi

W północnej części gminy, w okolicy wsi Długi Kąt i Płoszyce, znajduje się pięć obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

8. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikają z istniejących uwarunkowań, a także, w dużej mierze z zadań inwestycyjnych, jakie będą realizowane na terenie gminy przez różne podmioty.

Projektowane zmiany w zagospodarowaniu terenów gminy Lelis:

- obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW (fotowoltaika),
- zmiany przeznaczenia terenów rolnych na: tereny mieszkaniowe, tereny mieszkaniowo - usługowe, pod zalesienie, rekreację oraz na przeznaczenie terenu pod wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł - głównie fotowoltaika, z wykluczeniem turbin wiatrowych (o mocy do 100 kW).

8.1.1. Analiza ekonomiczna.

Wydatki i dochody budżetu Gminy Lelis zrealizowane w latach 2014 – 2016.

Rok 2014

➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2014 r. wynosi **31 067 600,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **3 180 440,95 zł**,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie **27 887 159,05 zł**.

Wykonanie dochodów: **30 689 934,60 zł** co stanowi **98,78 %** planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie **2 820 238,21 zł**, co stanowi **88,67 %** planu.
- dochody bieżące – w kwocie **27 869 696,39 zł**, co stanowi **99,34 %** planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2014 r.				
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1.	Rolnictwo i łowiectwo	010	729 977,03	508 545,57
2.	Transport i łączność	600	2 381 839,00	2 381 841,02
3.	Kultura fizyczna	926	115 000,00	90 000,00
4.	Gospodarka mieszkaniowa	700	20 897,00	22 250,23
5.	Administracja publiczna	750	56 852,63	56 948,58
6.	Urzędy naczelnych organów władzy	751	84 216,00	63 372,00
7.	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	756	6 429 688,23	6 473 695,08
8.	Różne rozliczenia	758	14 327 989,93	14 332 313,75
9.	Oświata i wychowanie	801	1 319 277,00	1 255 816,33
10.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w	852	3 850 500,00	3 851 579,25

	zakresie polityki społecznej			
11.	Edukacyjna opieka wychowawcza	854	82 860,00	81 452,98
12.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	1 424 229,00	1 398 006,53
13.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	92 000,00	92 000,00
14.	Przetwórstwo przemysłowe	150	0,00	0,00

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2014 wynosi **34 696 300,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **9 141 095,84 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **25 555 204,16 zł**.

Wykonanie wydatków: **32 591 403,38 zł** co stanowi **93,93 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **8 740 578,16 zł**, co stanowi **95,62 %** planu.
- wydatki bieżące – **23 850 825,22 zł**, co stanowi **93,33 %** planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2014 r.					
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1	Rolnictwo i łowiectwo	010	1 367 118,41	1 218 198,00	89,10
2	Transport i łączność	600	7 684 237,46	7 262 747,32	94,51
3	Gospodarka mieszkaniowa	700	25 700,00	13 899,16	54,08
4	Działalność usługowa	710	50 000,00	48 375,90	96,75
5	Administracja publiczna	750	2 513 891,61	2 387 428,29	94,97
6	Urzędy naczelnych organów władzy	751	84 216,00	63 372,00	75,25
7	Różne rozliczenia	758	244 783,00	8 862,22	3,62
8	Oświata i wychowanie	801	13 672 110,46	13 039 836,16	95,37
9	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	852	4 545 408,00	4 424 049,06	97,33
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	1 565 420,00	1 376 423,80	87,92
11	Informatyka	720	145 690,00	144 199,67	98,98
12	Przetwórstwo przemysłowe	150	4 178,38	4 012,15	96,02
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	768 990,00	719 881,59	93,61
14	Obsługa długu publicznego	757	6 000,00	5 276,39	87,93
15	Ochrona zdrowia	851	163 756,00	87 315,48	53,32
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	921	994 500,00	956 368,59	96,16
17	Kultura fizyczna	926	717 700,14	694 856,39	96,81

Budżet Gminy za rok 2014 zamkną się deficytem w kwocie **1 901 468,78 zł.**, przy planowanym deficycie **3 628 700,00 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Rok 2015

➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2015 r. wynosi **29 957 919,94 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **2 835 395,79 zł**,
 - bieżące (pozostałe) – w kwocie **27 122 524,15 zł**.
- Wykonanie dochodów: **30 013 416,85 zł** co stanowi **100,19 %** planu, z tego:
- dochody majątkowe – w kwocie **2 835 235,79 zł**, co stanowi **99,95 %** planu.
 - dochody bieżące – w kwocie **27 178 181,06 zł**, co stanowi **100,20 %** planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2015 r.				
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1.	Rolnictwo i łowiectwo	010	762 433,75	767 496,21
2.	Transport i łączność	600	1 772 415,00	1 941 127,02
3.	Kultura fizyczna	926	25 000,00	25 000,00
4.	Gospodarka mieszkaniowa	700	79 670,00	70 684,91
5.	Administracja publiczna	750	58 620,00	58 699,20
6.	Urzędy naczelnych organów władzy	751	85 859,00	85 084,69
7.	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	756	7 103 848,62	7 142 358,18
8.	Różne rozliczenia	758	14 186 109,19	14 188 469,41
9.	Oświata i wychowanie	801	479 689,00	461 946,90
10.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	852	3 756 572,00	3 695 209,84
11.	Edukacyjna opieka wychowawcza	854	57 117,00	56 357,84
12.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	1 480 236,38	1 411 025,83
13.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	7 000,00	6 600,00
14.	Przetwórstwo przemysłowe	150	0,00	0,00

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2015 wynosi **35 051 433,53 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **10 172 342,33 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **24 879 091,20 zł**.

Wykonanie wydatków: **33 012 362,94 zł** co stanowi **94,18 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **9 752 717,19 zł**, co stanowi **95,88 %** planu.
- wydatki bieżące – **23 259 645,75 zł**, co stanowi **94,5 %** planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2015 r.					
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1.	Rolnictwo i łowiectwo	010	1 064 625,75	922 769,15	86,68
2.	Transport i łączność	600	9 247 329,67	8 899 519,25	96,23
3.	Gospodarka mieszkaniowa	700	163 365,98	149 533,12	91,53
4.	Działalność usługowa	710	-	-	-
5.	Administracja publiczna	750	2 481 969,46	2 306 072,03	92,91
6.	Urzędy naczelnych organów władzy	751	85 859,00	85 084,69	99,10
7.	Różne rozliczenia	758	260 000,00	7 910,51	3,04

8.	Oświata i wychowanie	801	12 910 580,44	12 293 640,18	95,22
9.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	852	4 550 170,00	4 354 962,02	95,70
10.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	2 365 938,30	2 253 537,46	95,24
11.	Informatyka	720	160 264,00	157 599,27	98,33
12.	Przetwórstwo przemysłowe	150	11 036,19	11 036,19	100
13.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	474 088,00	447 590,27	94,41
14.	Obsługa długu publicznego	757	3 000,00	2 201,11	73,37
15.	Ochrona zdrowia	851	131 050,00	76 068,80	58,04
16.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	921	950 381,12	890 521,10	93,70
17.	Kultura fizyczna	926	113 758,62	80 755,13	70,99

Budżet Gminy za rok 2015 zamknął się deficytem w kwocie **2 998 946,09 zł.**, przy planowanym deficycie **5 093 513,59 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Rok 2016

➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2016 r. wynosi **37 554 068,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie **2 507 548,69 zł**,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie **35 046 519,31 zł**.

Wykonanie dochodów: **37 638 774,59 zł** co stanowi **100,22 %** planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie **2 507 584,69 zł**, co stanowi **100 %** planu.
- dochody bieżące – w kwocie **35 131 189,90 zł**, co stanowi **100,24 %** planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2016 r.				
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1.	Rolnictwo i łowiectwo	010	588 056,59	600 458,14
2.	Transport i łączność	600	1 807 102,93	1 807 086,11
3.	Kultura fizyczna	926	-	-
4.	Gospodarka mieszkaniowa	700	12 900,00	13 938,28
5.	Administracja publiczna	750	78 621,03	78 687,47
6.	Urzędy naczelnych organów władzy	751	9 416,00	9 308,42
7.	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	756	7 536 861,24	7 634 671,84
8.	Różne rozliczenia	758	14 653 215,24	14 662 631,45
9.	Oświata i wychowanie	801	1 094 235,00	1 066 899,83
10.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	852	10 966 970,00	10 947 336,57
11.	Edukacyjna opieka wychowawcza	854	38 004,00	37 351,52
12.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	710 542,00	722 185,33
13.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	30 000,00	30 000,00

14.	Przetwórstwo przemysłowe	150	-	-
-----	--------------------------	-----	---	---

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Lelis uchwalony przez Radę Gminy na rok 2016 wynosi **39 800 868,00 zł**, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – **7 387 414,58 zł**,
- bieżące (pozostałe) – **32 413 453,42 zł**.

Wykonanie wydatków: **37 982 021,66 zł** co stanowi **95,43 %** planu, z tego:

- wydatki majątkowe – **6 965 245,74 zł**, co stanowi **94,29 %** planu.
- wydatki bieżące – **31 016 775,92 zł**, co stanowi **95,7 %** planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2016 r.					
Lp.	Dział		Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1.	Rolnictwo i łowiectwo	010	1 162 350,02	1 025 925,99	88,27
2.	Transport i łączność	600	3 544 035,00	3 241 274,60	91,46
3.	Gospodarka mieszkaniowa	700	244 500,00	237 599,62	97,17
4.	Działalność usługowa	710	-	-	-
5.	Administracja publiczna	750	2 670 319,00	2 378 924,24	89,08
6.	Urzędy naczelnych organów władzy	751	9 416,00	9 308,42	98,86
7.	Różne rozliczenia	758	201 300,00	8 859,63	4,4
8.	Oświata i wychowanie	801	15 694 864,42	15 312 896,28	97,57
9.	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	852	11 863 037,00	11 680 431,36	98,46
10.	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	900	1 984 387,56	1 816 244,39	91,53
11.	Informatyka	720	177 725,00	157 187,33	88,44
12.	Przetwórstwo przemysłowe	150	-	-	-
13.	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	754	517 300,00	458 112,42	88,56
14.	Obsługa długu publicznego	757	770,00	770,00	100
15.	Ochrona zdrowia	851	99 910,00	77 677,12	77,75
16.	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	921	1 378 900,00	1 337 021,93	96,97
17.	Kultura fizyczna	926	195 750,00	185 365,38	94,7

Budżet Gminy za rok 2016 zamknął się deficytem w kwocie **343 247,07 zł.**, przy planowanym deficycie **2 246 800,00 zł** co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Podsumowując:

Wydatki i dochody budżetu Gminy Lelis zrealizowane w latach 2014 – 2016			
-	2014	2015	2016
Plan dochodów budżetu [zł]	31 067 600,00	29 957 919,94	37 554 068,00
Wykonanie dochodów [zł]	30 689 934,60	30 013 416,85	37 638 774,59
Plan wydatków budżetu [zł]	34 696 300,00	35 051 433,53	39 800 868,00

Wykonanie wydatków [zł]	32 591 403,38	33 012 362,94	37 982 021,66
Zamknięcie budżetu – deficytem [zł]	1 901 468,78	2 998 946,09	343 247,07
Planowany deficyt [zł]	3 628 700,00	5 093 513,59	2 246 800,00

8.1.2. Analiza środowiskowa.

➤ Zasoby i warunki mieszkaniowe.

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. W latach 2014 - 2016 liczba budynków mieszkalnych w gminie Lelis wahała się: w 2014 r. – 1 998 szt., w 2015 r. – 2 054 szt., w 2016 r. – 2 099 szt. Jednocześnie z roku na rok wzrastała: liczba mieszkań w gminie, liczba izb mieszkalnych oraz ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie. Liczba oddanych budynków mieszkalnych do użytku: w 2014r. – 56 szt., w 2015r. – 58 szt., w 2016r. – 45 szt., w 2017r. – 33 szt.

Wzrosła natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

W latach 2014 – 2016 liczba rodzin w gminie, którym przyznano dodatek mieszkaniowy, malała, ale była na zbliżonym poziomie: 11 dla dwóch rodzin w 2014 r., 17 (1 354 zł) dla czterech rodzin w 2015 r., 2 w 2016 r. Natomiast wysokość kwot przeznaczonych na ten cel rosła: z 1 070 zł w 2014 r. do 1 144 zł w 2016 r.

W gminie występuje ciągły rozwój zabudowy indywidualnej, a w szczególności zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W latach 2014 – 2016 ilość wydanych pozwoleń na budowę waha się.

Rodzaj planowanej inwestycji	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Budowa i rozbudowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego	55	43	56
Budowa budynku inwentarskiego	6	7	6
Budowa budynku usługowego	1	1	4
Budowa budynku gospodarczego	5	18	19
Inne – sieci i przyłącza: wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne oraz drogi	49	28	33
Razem	116	97	118

Nowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lokalizowana jest głównie wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. Duże znaczenie w wyborze lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest korzystne położenie oraz dogodne połączenie komunikacyjne z miastami ościennymi.

Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie gminy Lelis wynika w dużej mierze z tendencji osiedlania się ludności poza obszarami zurbanizowanymi.

Uchwalone oraz wydane dokumenty kształtujące procesy przestrzenne wskazują na przewagę funkcji mieszkaniowej, w związku z czym prognozuje się kontynuację dotychczasowego trendu w zakresie jej rozwoju. Proces ten w dalszym ciągu następować

będzie na obszarach wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych.

➤ **Bezdomność.**

Bezdomność w gminie Lelis jest jedynie zjawiskiem i nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. Liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka – 1-3 rodziny.

8.1.3. Analiza społeczna.

➤ **Rynek pracy.**

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

W latach 2014 – 2016 liczba osób bezrobotnych w gminie Lelis sukcesywnie malała: 2014 r. – 689 osób, 2015 r. – 615 osób, 2016 r. – 590 osób. Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety.

Programami aktywizującymi należy objąć zwłaszcza osoby młode z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzania doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Natomiast wobec osób pozostających długotrwałe bezrobotnych należy położyć szczególny nacisk na podniesienie lub zmianę posiadanych kwalifikacji zawodowych. Osobom powyżej 50 roku życia powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

➤ **Działalność gospodarcza.**

Liczba wpisów do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) (liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy) w poszczególnych latach:

- 2010 r. – 76,
- 2011 r. – 77,
- 2012 r. – 68,
- 2013 r. – 66,
- 2014 r. – 84,
- 2015 r. – 53.
- 2016 r. – 46.

Biorąc pod uwagę powyższe, w gminie Lelis występuje tendencja zakładania i otwierania nowych przedsiębiorstw.

➤ **Pomoc społeczna.**

Zadania pomocy społecznej w gminie Lelis wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. Instytucja pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Priorytetowym zadaniem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości a także zapobieganie powstawaniu

takich sytuacji. Jednocześnie pomoc społeczna powinna podejmować działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy następującą pomoc:

- świadczenia pieniężne:
 - o zasiłek stały,
 - o zasiłek okresowy,
 - o zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy.
- świadczenia niepieniężne:
 - o praca socjalna,
 - o składki na ubezpieczenie zdrowotne,
 - o składki na ubezpieczenie społeczne,
 - o pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
 - o sprawienie pogrzebu,
 - o posiłek,
 - o niezbędne ubranie,
 - o usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz rodzinnych domach pomocy,
 - o specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
 - o pobyt i usługi w domu pomocy społecznej.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielenie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych, zasiłków stałych, usług opiekuńczych, posiłków i odpłatności za DPS.

8.2. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.

Liczba mieszkańców gminy Lelis ulega systematycznemu wzrostowi. Wzrost ludności odnotowuje się we wszystkich miejscowościach z wyjątkiem Szkwy i Szafarni, gdzie spadek liczby mieszkańców waha się w granicach kilku osób. Największy wzrost liczby mieszkańców odnotowano w miejscowości Białobiel, Łęg Przedmiejski i Łęg Starościński.

Ruch naturalny ludności w gminie Lelis w latach 2014 - 2016			
Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2014	127	76	51
2015	127	76	51
2016	110	56	54

W gminie nastąpi zwiększenie prognozowanej liczby mieszkańców ze względu na przeznaczenia nowych terenów mieszkaniowych oraz usługowych. Planowane nowe zespoły osiedleńcze związane przyrostem liczby mieszkańców wpisują się w perspektywę wzrostu zaludnienia gminy.

8.3. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

➤ Sieć komunikacyjna.

System komunikacyjny na terenie gminy Lelis stanowią drogi: krajowa, powiatowe, gminne i rowerowe. Zakłada się budowę nowych dróg gminnych oraz remonty odcinków pozostałych dróg, które są w złym stanie technicznym.

➤ **Infrastruktura techniczna.**

Odprowadzanie ścieków.

Ścieki odprowadzane są poprzez gminną sieć kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Lelisie. Ponadto, z miejscowości: Białobiel, Siemnocha, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński – Walery, ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Ostrołęce.

Na terenach nie objętych siecią kanalizacji, ścieki odprowadzane są do przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, a następnie wywożone do punktów zlewnych przy oczyszczalniach.

Planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej opartej o oczyszczalnię ścieków w Lelisie dla wsi: Nasiadki, Szafarczyska, Długi Kąt i Łęg Starościński, Obierwia, Szwendrowy Most, Olszewka, Szafarnia, Łodziska i Gibałka.

Zaopatrzenie w wodę.

Woda dostarczana jest poprzez gminną sieć wodociągową ze Stacji Uzdatniania Wody. Liczba SUW (Stacji Uzdatniania Wody) (ozn. na rys. Studium: tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę – WZ): Dąbrówka – 1 szt., Gnaty – 1 szt. (1 stacja, ale 2 studnie), Olszewka – 1 szt., Lelis – 1 szt.

Na terenach nie objętych siecią wodociągową, woda pobierana jest z ujęć własnych.

Planowana jest rozbudowa sieci wodociągowej:

- we wsi Gibałka - z wodociągu w Łodziskach lub Szafarni,
- we wsi Kurpiewskie – z wodociągu gminnego,
- we wsi Gąski i Kurpiewskie - z ujęcia wody w m. Dąbrówka
- w Olszewce, Gnatach i Dąbrówce - rozbudowa i modernizacja wodociągów zasilanych z SUW (Stacji Uzdatniania Wody).

Zaopatrzenie w gaz.

Gaz dostarczany jest poprzez gminną sieć gazową. Na terenie gminy zlokalizowana jest jedna stacja redukcyjno – pomiarowa w Gibałce oraz dwie przepompownie gazu: w Łęgu Przedmiejskim (tj. na terenie miasta Ostrołęki przy granicy z Łęgiem Przedmiejskim) i w Obierwi.

Na terenach nie objętych siecią gazową, jeśli występuje taka potrzeba, mieszkańcy gminy korzystają z indywidualnych zbiorników LPG.

Planowana jest rozbudowa sieci gazowej na odcinkach:

- z Obierwi do wsi Olszewka i Szwendrowy Most,
- z Lelisa do wsi Długi Kąt,
- z Lelisa do wsi Nasiadki i Szafarczyska,
- z Nasiadek do wsi Dąbrówka, Płoszyce i Szkwa,

oraz budowa linii średniego ciśnienia ze stacji redukcyjno pomiarowej „Gibałka” zasilającej wieś Dylewo oraz wsie w południowej części gminy Kadzidło.

Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Energia elektryczna dostarczana jest poprzez sieć gminną.

Planowana jest budowa urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika) o mocy przekraczającej 100 kW – w miejscowości Gnaty.

➤ **Infrastruktura społeczna.**

Infrastrukturę społeczną w gminie Lelis stanowią następujące usługi socjalne i kulturalne: Urząd Gminy, Urząd Stanu Cywilnego w Lelisie, Punkt Kasowy Banku, Ośrodek Pomocy Społecznej, Ochotnicza Straż Pożarna, Urząd Pocztowy, Przedszkole Samorządowe, klasy „zerowe” (oddziały przedszkolne), szkoły podstawowe, Zespół Szkół w Lelisie, boiska sportowe, sala gimnastyczna, place zabaw, gospodarstwa agroturystyczne, Gminny Ośrodek Zdrowia w Lelisie, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dąbrówce, Poradnia Stomatologiczna w Lelisie, Centrum Kultury – Biblioteki i Sportu w Lelisie, Ośrodek Etnograficzny, ścieżka przyrodniczo - leśna od Kadzidla do rezerwatu „Olsy Płoszyckie”, kościoły, cmentarze parafialne.

8.4. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przedmiotem opracowania jest zmiana przeznaczenia istniejącego na tereny inwestycyjne, do których należą tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej. Wskazano również obszary do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Na obszarze gminy Lelis obowiązują obecnie dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lelis, opracowany w skali 1:5000 i w skali 1:10000 - Uchwała Nr VII/41/03 Rady Gminy Lelis z dnia 28 sierpnia 2003 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki na terenie gminy Lelis - Uchwała Nr XXXV/270/2014 Rady Gminy Lelis z dnia 7 listopada 2014 r.

Bilans i przeznaczenie terenów – stan istniejący i projektowany				
Lp	Sym-bol	Przeznaczenie terenu	Powierzchnie istniejących terenów [ha] - uwarunkowania	Powierzchnie projektowanych terenów [ha] - kierunki
1	MN	tereny istniejącej zabudowy (zagrodowo – mieszkaniowej)	450,00	450,00
2	MN	tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym mpzp (na terenach rolnych)	1 274,00	0
3	RMN	tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej	0	1 512,65
4	U	tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej	25,50	36,50
5	P	tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej	6,50	6,50
6	R	tereny rolne	9 608,00	9 387,10
7	ZL	grunty leśne	7 305,00	7 311,95
8	ZLz	tereny przeznaczone pod zalesienie	73,00	28,30
9	WS	rzeki, ciekі, rowy, zbiorniki wodne	335,00	335,00
10	-	tereny komunikacji (drogi)	352,00	352,00
11	IN,	tereny różne: - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej,	210,00	210,00

	RU, ZC, OS, WZ, KS, WZP	- tereny obsługi rolnictwa, - teren cmentarza, - oczyszczalnia ścieków, - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, - tereny parkingów leśnych, - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.,		
12	OZE	obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – fotowoltaika.	0	8,00
13	SR	tereny sportu i rekreacji	0	1,00
Razem			19 639,00	19 639,00

Z powyższego bilansu wynika, że:

- bez zmian powierzchniowych pozostały tereny ozn. symbolami: MN (tereny istniejącej zabudowy), P, WS, tereny komunikacji oraz tereny różne: IN, RU, ZC, OS, WZ, KS i WZP;
- pomniejszona została powierzchnia terenów ozn. symbolem: R, ZLz.
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami: OZE - fotowoltaika i SR – tereny sportu i rekreacji (zlokalizowane na terenach rolnych)
- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
 - o U – wzrost powierzchni o 11 ha;
 - o ZL – wzrost powierzchni o 6,95 ha;
- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolem RMN na planszy „kierunki” w odniesieniu do powierzchni terenów ozn. symbolem MN (tereny przeznaczone pod zabudowę w obowiązującym mpzp) – na planszy „uwarunkowania” – wzrost powierzchni o 238,65 ha.

Tereny ozn. symbolem **RMN** to:

- o tereny zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego, pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- o wnioski złożone do Studium,
- o projektowane tereny – uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu.

Z powyższych bilansów wynika, że powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę (U oraz RMN), przedstawionych na planszy „kierunków”, wzrosła o $11 + 238,65 = 249,65$ ha, tj. o 19 %. Powierzchnia ta wyraża zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikającą z programu rozwoju gminy. Ponadto przewidziano rezerwę terenu pod **OZE** - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych (fotowoltaika) i **SR** – tereny sportu i rekreacji – na terenach R.

8.4.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

Z powyższych analiz wynika, że zapotrzebowanie na nową zabudowę kształtuje się w następujący sposób:

- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
 - o U – wzrost powierzchni o 11 ha;

- o ZL – wzrost powierzchni o 6,95 ha;
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami:
 - o OZE (fotowoltaika) – teren o powierzchni 8 ha,
 - o SR (tereny sportu i rekreacji) – teren o powierzchni 1 ha,
 - o RMN – 1 512,65 ha (powierzchnia terenu wynikająca: z terenów zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego pomniejszonych w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, ze złożonych wniosków do Studium oraz projektowanych terenów stanowiących uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu).

8.4.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

Lp.	Symbol – funkcja zabudowy	Powierzchnia terenu [ha]	Chłonność terenu – ilość działek
1	RMN	1 512,65	15 126
2	U	36,50	121
3	P	6,50	13

8.4.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Chłonność obszarów przeznaczonych w mpzp pod zabudowę					
Lp.	Symbol – funkcja zabudowy	Powierzchnia terenu [ha]	Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha]	Pozostałe tereny do zainwestowania [ha]	Chłonność terenu – ilość działek (szt.) / pow. (ha)
1	MM + MR/MN	1 274,00	764,40	509,60	5 096 szt.
2	U	25,50	15,30	10,20	34 szt.
3	PP	6,50	6,5	0	0
4	WZ	24,02	24,02	0	0
5	TO + TG	1,22	1,22	0	0
6	TK	1,90	0	1,90	1,90 ha
7	RU	1,23	1,23	0	0

Lp.	Chłonność obszarów MM + MR/MN przeznaczonych w mpzp pod zabudowę pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią	
1	MM + MR/MN przeznaczone w mpzp pod zabudowę [ha]	1 274,00
2	MM + MR/MN położone na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią [ha]	406,15
3	MM + MR/MN pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego i bezpośredniego zagrożenia powodzią [ha]	867,85
4	Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha]	764,40
5	Pozostałe tereny do zainwestowania [ha]	103,45
6	Chłonność terenu – ilość działek (szt.)	1 034 szt.

Oznaczenie symboli:

- MM – tereny zabudowy mieszkaniowej mieszanej,
- MR/MN – tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i jednorodzinnej,
- U – tereny usług z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej,
- PP – tereny działalności produkcyjnej,
- WZ – tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- TO – tereny gospodarki odpadami,
- TG – tereny urządzeń gazownictwa i gazociągów wysokiego ciśnienia,
- TK – tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- RU – tereny obsługi gospodarki rolnej.

8.4.4. Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.

Projektowane powierzchnie przeznaczone pod zabudowę					
Lp.	Rodzaj zabudowy - symbol	Istniejąca zabudowa oraz zabudowa wg mpzp pomniejszona w wyniku zakazu zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią [ha]	Projektowana zabudowa [ha]	Razem [ha]	Całkowita chłonność terenu – ilość działek [szt.]
1	Tereny zabudowy mieszkaniowej – MN / RMN	450 + 867,85 = 1 317,85	1 512,65 - 867,85 = 644,80	1 962,65	19 626
2	Tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - U	25,50	11	36,50	121
3	Tereny sportu i rekreacji - SR	0	1,00	1,00	1

8.4.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.

Finansowanie inwestycji z zakresu wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej służących realizacji zadań własnych gminy, dokonywane jest z wydatków budżetowych.

Nowe tereny budowlane wyznaczone w Studium zostały usytuowane w sposób, który umożliwia dla ich podstawowej obsługi wykorzystanie istniejącego układu komunikacyjnego, wyposażonego w sieci infrastruktury technicznej oraz dróg zaplanowanych w dotychczasowych i obowiązujących dokumentach planistycznych, a tym samym uwzględnionych już w możliwościach finansowania przez gminę jako jej zadania własne.

W przypadku realizacji dróg publicznych jednocześnie zakłada się budowę uzbrojenia, które finansowane jest przez gminę jako zadanie własne w ograniczonym zakresie – zależnie od gestorów i z możliwością zawierania porozumień finansowych.

Ponadto przyjęto, że tereny wyznaczone w Studium jako nowe tereny inwestycji mieszkaniowych czy usługowych nie skutkują w całości koniecznością realizowania zadań własnych gminy i zwiększania jej obciążeń finansowych. Można przypuszczać, że realizacja Studium odbywać się będzie etapowo, a plany miejscowe w sposób planowy będą uchwalane w ramach strategicznego działania gminy, nie powodując nadmiernych kolizji w budżecie i dodatkowych, ponadprzeciętnych wydatków.

Na uwadze należy również mieć, iż plany miejscowe nie posiadają harmonogramu realizacji i należy odpowiednio reagować na obserwowane zjawiska demograficzne, wyprzedzając trendy i przygotowując prawo miejscowe dla nowych terenów.

W zakresie infrastruktury społecznej gmina nieustannie i priorytetowo realizuje program jej rozbudowy i dostosowywania do dynamicznie zmieniających się potrzeb.

8.4.6. Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.

Docelowo, na terenie gminy Lelis wzrośnie powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz nieznacznie pod zabudowę usługową. Powierzchnia ta wyraża zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikającą z potrzeb i programu rozwoju gminy.

Mając na celu ochronę ładu przestrzennego, racjonalne wykorzystanie przestrzeni oraz stymulując rozwój zwartej zabudowy, nową zabudowę lokalizowano w ścisłym związku z istniejącą zabudową, z wykorzystaniem istniejących układów komunikacyjnych, nie tworząc nowych jednostek osadniczych.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę wzięto pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat,
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%,
- wzrost liczby mieszkańców w perspektywie nie dłuższej niż 30 lat.

9. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Na obszarze gminy dominują dwie formy władania: własność osób fizycznych i skarbu Państwa. Skarb Państwa zarządza ponad 36 % powierzchni gminy – są to głównie lasy i grunty leśne oraz wody. We władaniu osób fizycznych znajduje się 62,8 % obszaru gminy.

Samorząd gminy dysponuje niewielką powierzchnią gminy - 1,2 %. Są to grunty pod obiektami samorządu (urząd gminy, szkoły) oraz drogami gminnymi.

10. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

10.1. Rezerwaty:

- Rezerwat przyrody „Olsy Płoszyckie”

Rezerwat "Olsy Płoszyckie" położony jest w północno - wschodniej części gminy Lelis, w obrębie geodezyjnym miejscowości Długi Kąt, niedaleko wsi Płoszyce. Powierzchnia rezerwatu "Olsy Płoszyckie" wynosi 140,86 ha, z czego 139,61 ha stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Ostrołęka oraz 1,25 ha własności prywatnej, w tym 137,98 zajmują drzewostany, 0,33 ha - łąki ha i 2,55 ha linie podziału powierzchniowego. Całkowita długość granicy rezerwatu wynosi 7,6 km.

10.2. Obszary Natura 2000:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Dolina Dolnej Narwi PLB 140014
Obszar obejmuje południowo - wschodnią część gminy, wzdłuż granicy z miastem Ostrołęka, gminą Rzekuń i gminą Miastkowo (woj. podlaskie).

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Doliny Omulwi i Płodownicy PLB 140005
Obszar obejmuje niewielki teren w południowo - zachodniej części gminy, wzdłuż granicy z gminą Olszewo - Borki, gminą Baranowo i na małym odcinku - z gminą Kadzidło.

10.3. Pomniki przyrody.

Wg Rozporządzenia Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrołęckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. 2008 r. Nr 29, poz. 1073), w gminie Lelis powinno znajdować się 5 pomników przyrody, które zostały zestawione w poniższej tabeli. Informacje te nie są zgodne ze stanem obecnym. Brakuje pomnika nr 3 - dwupniowego jałowca we wsi Łodziska. Rozbieżność istnieje również w przypadku pomnika nr 5 - grupa drzew we wsi Białobiel. Brak jest brzozy brodawkowatej, wchodzącej w skład tego pomnika przyrody, która została wycięta w maju 2002r.

Lp.	Gatunek	Lokalizacja
1	lipa drobnolistna	Dąbrówka, przy zabytkowym kościele
2	jałowiec pospolity	Długi Kąt, dz. nr 720
3	jałowiec pospolity (2-pniowy) - brak	Łodziska, dz. nr 2
4	brzoza brodawkowata	Łodziska, Leśnictwo Łodziska, oddział 211 k, dz. nr 430.
5	brzoza brodawkowata - brak, sosna zwyczajna (2-pniowa)	Białobiel, dz. nr 142/43, teren (dawnej) Szkoły Podstawowej

W stosunku do pomników przyrody zakazuje się m.in.:

- wycinania, niszczenia i nacinania drzew,
- uszkodzania pąków kwiatów, owoców i liści,
- umieszczania napisów, znaków i tablic,
- wzniecania ognia,
- wznoszenia budowli w promieniu 15m od pnia drzew.

10.4. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Lelis występują gatunki zwierząt, roślin i grzybów objęte ochroną gatunkową ścisłą i częściową. Występują:

- stanowiska grzybów i roślin objętych ochroną ścisłą,
- gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej,
- gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000,
- inne cenne gatunki ptaków.

Ze względu na bardzo licznie występujące, na terenie gminy Lelis, gatunki chronione fauny i flory oraz siedliska przyrodnicze, nie zostały one pokazane na załącznikach graficznych Studium. Zamieszczenie na planszach Studium lokalizacji wszystkich gatunków

chronionych spowodowałoby, iż plansze te stałyby się bardzo nieczytelne i nie przekazałyby właściwych informacji na nich zawartych.

Wszystkie zinwentaryzowane formy ochrony zostały szczegółowo wymienione i wskazane na załącznikach graficznych sporządzonych do opracowań pn.: „Opracowanie Ekofizjograficzne dla gminy Lelis” oraz „Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Lelis” z 2020r.

Poza wyżej wymienionymi: rezerwatem, obszarami Natura 2000, pomnikami przyrody i gatunkami chronionymi, na terenie gminy Lelis nie występują inne formy ochrony przyrody.

10.5. Korytarze ekologiczne.

Korytarze ekologiczne nie są w Polsce objęte ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016r., poz. 2134, z późn. zm.), nie są więc obszarami chronionymi. Jednak cele ochrony przyrody są realizowane m.in. przez opracowywanie szlaków migracyjnych gatunków chronionych. Korytarze ekologiczne (migracyjne) należy więc uznać za ważne narzędzie wspomagające ochronę przyrody w naszym kraju.

Głównym celem sieci korytarzy migracyjnych (ekologicznych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali kraju i Europy oraz ochrona i odbudowa różnorodności biologicznej zarówno na obszarach Natura 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej. Wyróżniono dwa typy korytarzy ekologicznych tj. korytarze główne o znaczeniu międzynarodowym oraz uzupełniające o znaczeniu krajowym.

Przebieg korytarzy ekologicznych został zaktualizowany w roku 2012 przez zespół ekspertów z Instytutu Badań Ssaków PAN w Białowieży. Jego szczegółowość pozwala na wykorzystanie go w celach planistycznych na poziomie gminy.

W sieć korytarzy ekologicznych włączone jest ok. 75% powierzchni gminy. Największy udział (ok. 60% powierzchni gminy) ma obszar Kurpie Zachodnie, a najmniejszy (udział mniej niż 0,5%) Dolina Środkowej Narwi. Pozostałe dwa to obszary: Dolina Dolnej Narwi i Kurpie Wschodnie.

10.6. Lasy ochronne.

Na terenie Leśnictwa Lelis, w pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5 ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Lasy glebochronne zabezpieczają gleby przed erozją i wysuszeniem, a także zabezpieczają ciek, zbiorniki wodne i wododziały. Chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obsypywaniem się skał, ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków.

11. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

W północnej części gminy, w okolicy wsi Długi Kąt i Płoszyce, znajduje się pięć obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych.

12. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin i zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Na terenie gminy Lelis nie występują udokumentowane: złoża kopalin, zasoby wód podziemnych, ani kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

13. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie gminy Lelis nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych.

14. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

14.1. Komunikacja.

Przez zachodnią część gminy przebiega droga krajowa nr 53 relacji Ostrołęka - Olsztyn stanowiąca trasę wyjazdową na Mazury dla Ostrołęki oraz dla aglomeracji warszawskiej. Jest to droga główna ruchu przyspieszonego obsługująca ruch tranzytowy na północ kraju. W niewielkim tylko stopniu utrudnia komunikację wewnątrz gminy, natomiast zapewnia dobre powiązanie zewnętrzne mieszkańcom gminy.

System dróg powiatowych zapewnia połączenie komunikacyjne Ostrołęki z północno - wschodnią częścią województwa mazowieckiego.

Południowa część gminy, położona przy trasie Ostrołęka - Lelis (do wsi Białobiel) obsługiwana jest przez miejską komunikację Ostrołęki. Jakość dróg, zarówno krajowych jak i powiatowych, nie jest dostosowana do ciągle wzrastającego natężenia ruchu.

Trasy komunikacji PKS mają układ promienisty i zbiegają się w jednym punkcie, jakim jest przeprawa mostowa na Narwi w Ostrołęce. Jedyne połączenie tej trasy biegnie przez centralny obszar gminy po trasie: Obierwia, Łodziska, Lelis, Nasiadki, Dąbrówka. Tylko na trasie Ostrołęka - Olsztyn kursują autobusy pośpieszne, pozostałe linie mają charakter lokalny i komunikują poszczególne wsie leżące wzdłuż tras z Ostrołęką oraz miejscowością gminną. W strefie dojścia do przystanku PKS o promieniu 1 km mieszka około 78% mieszkańców gminy. W najniekorzystniejszym przypadku odległość od najbliższego przystanku PKS nie przekracza 3,3 km.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Lelis:

Lp.	Numer drogi	Nazwa ciągu drogowego
1	2522 W	Golanka - Grale - Dąbrówka - Szkwa
2	2523 W	Golanka - Grale - Nasiadki
3	2524 W	Lelis - Długi Kąt - Kadzidło
4	2525 W	Kadzidło - Brzozówka - Szafarnia
5	2526 W	Nowe Dylewo - Gibalka - Lelis
6	2534 W	Dylewo - Obierwia
7	2535 W	od drogi nr 53 - Obierwia
8	2536 W	od drogi nr 53 - Obierwia - Chudek - Baranowo
9	2537 W	Łodziska - Lelis - Gąski - granica województwa
10	2538 W	Ostrołęka - Białobiel - Durlasy
11	2539 W	Ostrołęka - Łęg Starościński - Kurpiewskie - Szkwa
12	2540 W	Łęg Starościński - Szafarczyka - Nasiadki
13	2541 W	Łęg Starościński - Góry - Kurpiewskie

14	2584 W	Olszewka - Przysań
----	--------	--------------------

Wykaz ważniejszych dróg gminnych na terenie gminy Lelis:

Lp.	Numer drogi	Lokalizacja drogi
1	250602W	Olszewka-Łazy
2	250603W	Obierwia – Aleksandrowo - Smoliska
3	250604W	Smoliska-Kurzyska
4	250605W	Szwendrowy Most-Białobrzeg
5	250608W	od dr.(Łodziska-Gąski)-Długi Kąt
6	250609W	Białobiel-Antonie
7	250610W	od dr.(Białobiel-Durlasy)-Siemnocha-Szwendrowy Most
8	250611W	Siemnocha-Antonie
9	250612W	od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Kurpiewskie Stare-Mierzejewo
10	250613W	od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Łęg Walery
11	250614W	Księży Las-Łęg Celowizna
12	250615W	Łęg Walery-Łęg Celowizna
13	250616W	Łęg Starościński-Kurpiewskie Nowe-Dąbrówka Kolonia
14	250617W	od dr.(Łodziska-Lelis-Gąski)-Dąbrówka
15	250618W	Bienduska-Gąski-Przecznik-Brzozowa
16	250619W	Kurpiewskie Nowe-Nasiadki
17	250620W	od dr.(Ostrołęka-Łęg-Kurpiewskie)-Korodowina Gnaty-Jeglijny-do dr.(Ostrołęka-Durlasy-Lelis)
18	250621W	Nowe Dylewo-Gibalka-Lelis(odcinek Gibalka-Ropelicha-Lelis)
19	250622W	Kadzidło-Brzozówka-Długi Kąt(odcinek Brzozówka-Długi Kąt)
20	250623W	Lelis-Długi Kąt-Kadzidło(korekta odcinka przez Tatary)
21	250624W	Durlasy-Przewrotna Góra
22	250625W	Lelis-kol. Dąbrowa
23	50626W	Łęg Przedmiejski-Białobiel (dz. nr ew. 911 obr. Łęg Przedmiejski, dz. nr ew. 245/2 obr. Białobiel i dz. nr ew. 194/2 obr. Białobiel)
24	250627W	Łęg Siedliska-Łęg Pyskły (dz. nr ew. 296, 530/4, 305/1)
25	250628W	od drogi powiatowej (Szwendrowy Most - Obierwia - Baranowo) - Olszewka kol. Chrusty
26	250629W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Gnaty - do drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy)
27	250630W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Leśna - Zabrodzie
28	250631W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) Białobiel ul. Przemysłowa
29	250632W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Makowa
30	250633W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Łęg Przedmiejski kol. Baczewskie
31	250634W	od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Sosnowa - do drogi powiatowej (Ostrołęka - Łęg - Kurpiewskie) - Łęg Przedmiejski kol. Księży - kol. Siedliska
32	250635W	od drogi powiatowej (Lelis - Długi Kąt - Kadzidło)
33	250636W	od drogi powiatowej (Lelis - Długi Kąt - Kadzidło) - Długi Kąt
34	250637W	Łęg Starościński kol. Mała Wioska
35	250638W	od drogi gminnej (Białobiel - Antonie) - Białobiel ul. Daliowa
36	250639W	od drogi powiatowej (Ostrołęka - Białobiel - Durlasy) - Białobiel ul. Łakowa
37	250640W	od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Przemysłowa
38	250641W	od drogi gminnej nr 250610W - Siemnocha - Białobiel
39	250642W	od drogi powiatowej (Łodziska - Lelis - Gąski) - Lelis ul. Szkolna

41	250644W	od drogi powiatowej nr 2539W - Białobiel ul. Zacisza
42	250645W	od drogi powiatowej nr 2537W - Durlasy - do drogi powiatowej nr 2538W
43	250646W	od drogi powiatowej nr 2538 W - Łodziska - Dylewo
44	250647W	od drogi krajowej nr 53 - Szwendrowy Most - do drogi powiatowej nr 2536W
45	250648W	od drogi powiatowej nr 2525W Gibalka - Brzozówka
46	250649W	od drogi gminnej nr 250621W - Długi Kąt - do drogi gminnej nr 250608W
47	250650W	od drogi powiatowej nr 2537W - Lelis ul. Wesola
48	250651W	od drogi powiatowej nr 2537W - Nasiadki do drogi powiatowej nr 2540W
49	250652W	od drogi powiatowej nr 2539W Łęg Dziergowskie - Suliki - Celowizna - do drogi gminnej nr 250614W
50	250653W	od drogi gminnej nr 250630W - Białobiel ul. Astrowa - do drogi gminnej nr 250632W
51	250654W	od drogi powiatowej nr 2539W - Kurpiewskie Kozówki
52	250655W	od drogi powiatowej nr 2525W - Szafarnia
53	250656W	od drogi powiatowej nr 2525W - Szafarnia - kol. Ciernie
54	250657W	od drogi pow. Nr 2539W - Łęg Przedmiejski Dziergowskie - Baczewskie - Siedliska
55	250658W	od drogi powiatowej nr 2538W - Białobiel ul. Polna
56	250659W	od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg ul. Wrzosowa
57	250660W	od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg ul. Grafitowa
58	250661W	od drogi gminnej nr 250634W - Łęg Sulowizna
59	250662W	od drogi powiatowej nr 2539W - Siedliska Nowe
60	250663W	od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg Chrusty
61	250664W	od drogi gminnej nr 250615W - Łęg Suliki - Łęg Smokówka
62	250665W	od drogi gminnej nr 250630W - Białobiel ul. Piękna - do drogi gminnej nr 250632W
63	250666W	od drogi powiatowej nr 2539W - Łęg Przedmiejski - Durlasy
64	250667W	od drogi powiatowej nr 2539W - ul. Wiśniowa
65	250668W	od drogi gminnej nr 250610W - Siemnocha - Antonie
66	250669W	od drogi powiatowej nr 2536W - Obierwia Smoliska
67	250670W	od drogi powiatowej nr 2525W - Gibalka - Szafarnia

14.2. Infrastruktura techniczna

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy funkcjonują cztery ujęcia wody zlokalizowane w obrębach: Lelis, Olszewka, Gnaty i Dąbrówka. Strefa ochronna wokół ujęć wody wynika z przepisów odrębnych. Strefę ochronną dzieli się na bezpośrednią i pośrednią (wewnętrzną i zewnętrzną).

Wodociągi na terenie gminy Lelis:

- ujęcie wody w m. Lelis zasila następujące wodociągi:
 - o Lelis - Durlasy,
 - o Długi Kąt,
- ujęcie wody w m. Gnaty zasila następujące wodociągi:
 - o Gnaty - Łęg Starościński - Łęg Przedmiejski,
 - o Białobiel - Siemnocha,
- ujęcie wody w m. Dąbrówka zasila następujące wodociągi:
 - o Dąbrówka - Płoszyce, Szkwa, Grale,

- ujęcie wody w m. Olszewka zasila następujące wodociągi:
 - o Olszewka - Dębniaki,
 - o Olszewka - Szwendrowy Most,
 - o Olszewka - Aleksandrowo - Obierwia.
 - o Obierwia - Łodziska.

14.2.2. Odprowadzanie ścieków

Na terenie gminy istnieje jedna oczyszczalnia ścieków w miejscowości gminnej Lelis wraz z punktem zlewnym o wydajności 120 m³ dobę.

Do oczyszczalni ścieków w Lelisie podłączona jest gminna sieć kanalizacji sanitarnej obsługująca m. Lelis i Durlasy. W sieć kanalizacji sanitarnej zaopatrzone są również wsie: Łęg Przedmiejski, Łęg Walery, Białobiel oraz Siemnocha, które podłączone są do oczyszczalni ścieków w Ostrołęce.

14.2.3. Gazownictwo

Teren gminy przecina gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 mm (ciśnienie 5,5 Mpa) na trasie Ostrołęka - Kadzidło oraz docelowo DN 100 mm. Na gazociągu tym zlokalizowana została stacja redukcyjno – pomiarowa Nr 1 w Gibałce. Na terenie miasta Ostrołęki bezpośrednio przy granicy gminy Lelis znajduje się stacja redukcyjno - pomiarowa 1 Otok.

Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 mm zlokalizowany jest na gruntach wsi: Łęg Przedmiejski, Szwendrowy Most, Obierwia i Łodziska. Według oceny oddziaływania na środowisko wykonanej dla gazociągu dolotowego DN 100 do stacji redukcyjno - pomiarowej w Gibałce, ustalono 20 m strefę zagrożenia wybuchowego w każdą stronę od bocznej ścianki ułożonego gazociągu. Dla stacji redukcyjno - pomiarowej strefa zagrożenia wybuchowego zamyka się wewnątrz ogrodzenia.

Na terenie gminy istnieje sieć gazociągów średniego ciśnienia zasilanych ze stacji redukcyjno - pomiarowych 1°:

- w miejscowości Otok obsługującej odbiorców we wsiach: Białobiel, Łęg Przedmiejski i Łęg Starościński;
- w miejscowości Gibałka - dwie linie gazociągu zasilające wsie: Łodziska, Obierwia, Aleksandrowo, Lelis i Durlasy.

Istniejąca sieć gazowa obsługuje przede wszystkim odbiorców jednostek samorządowych oraz odbiorców indywidualnych.

14.2.4. Energetyka

Na terenie gminy sieć elektroenergetyczna 15 kV składa się z linii magistralnych w relacji Ostrołęka - Dylewo - szt. 2, w relacji Ostrołęka - Grale.

Od linii tych zasilana jest sieć rozdzielcza w postaci linii zasilanych dwustronnie od linii magistralnych oraz linii zasilanych jednostronnie, pracujących jako odczepty. Z linii tych zasilane są stacje transformatorowe słupowe. Podział sieci odbywa się na liniach napowietrznych, gdyż nie występują wewnętrzne stacje transformatorowe.

Układ funkcjonalny sieci jest prawidłowy za wyjątkiem zasilających Wsie: Durlasy - Przewrotna Góra, Lelis - Ropelicha oraz wieżowa w Lelisie. Na terenie gminy występują słupowe stacje transformatorowe. Jest to zgodne z zasadami zasilania terenów wiejskich. W gminie występuje duża ilość stacji transformatorowych z transformatorami małej mocy. Jest to związane z występowaniem na terenie gminy budownictwa rozproszonego.

Istniejąca na terenie gminy zasilająca - rozdzielcza sieć średniego napięcia 15 kV zasilana jest ze stacji przy ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. Ponadto teren gminy

przecina szereg linii przesyłowych najwyższego oraz wysokiego napięcia wychodzących ze stacji 400/220/110 kV "Ostrołęka". Są to:

- linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia 220 kV wraz z pasem technologicznym, relacji St. „Ostrołęka” – Ełk
- linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia 2x 400 kV wraz z pasem technologicznym, relacji St. „Ostrołęka” - Olsztyn
- jednotorowa linia napowietrzna 110 kV relacji St. „Ostrołęka” - St. „Przasnysz”.
- jednotorowa linia napowietrzna 110 kV relacji St. „Ostrołęka” - St. „Myszyniec”.

14.2.5. Telekomunikacja

Dostęp mieszkańców gminy do połączeń telekomunikacyjnych jest dobry – zarówno do telefonów jak i internetu. Większość mieszkańców korzysta z telefonii komórkowej.

Przez teren gminy przebiega przesyłowa linia telekomunikacyjna światłowodowa.

14.2.6. Ciepłownictwo

Dostawcami energii cieplnej są niewielkie lokalne kotłownie, usytuowane w budynkach mieszkalnych. Większe kotłownie zaopatrują w ciepło budynki użyteczności publicznej, szkoły, przedsiębiorstwa.

Mieszkańcy gminy w większości zaspokajają potrzeby w zakresie ogrzewania mieszkań z własnych źródeł zaopatrzenia w ciepło, odbywa się to za pośrednictwem indywidualnych kotłowni, w większości opalanych węglem i drewnem.

Coraz częściej na terenie gminy buduje się lub wymienia stare kotłownie węglowe na kotłownie ekologiczne.

14.2.7. Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada własnego czynnego składowiska odpadów. Funkcjonujące niegdyś składowisko odpadów na gruntach wsi Gibałka zostało zrekultywowane.

Funkcjonuje natomiast Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany na terenie przy byłym składowisku odpadów w Gibałce.

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, jak również i niezamieszkałych, odpowiedzialna jest gmina, która zobowiązana jest do wyłonienia, w drodze przetargu, firmy, która odbierać będzie odpady z terenu całej gminy.

15. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego z 2018 roku za główne problemy obszaru ostrołęckiego (w tym gminę Lelis) uznano:

- **niski potencjał miasta Ostrołęki** w zakresie wielkości, wyposażenia w obiekty i instytucje użyteczności publicznej o znaczeniu regionalnym,
- **słabe połączenia drogowe i kolejowe z Warszawą,**
- **słabą dostępność do usług publicznych** o znaczeniu lokalnym wynikająca z:
 - o niskiego poziomu infrastruktury technicznej i społecznej (szkolnictwo wyższe, lecznictwo),
 - o **rzadkiej sieci miast** i braku dobrze wyposażonych miejscowości gminnych,
- **niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej**, której efektem jest rolnictwo

średnio i słabo intensywne, o **niskim stopniu towarowości**,

- **słabe wykorzystanie walorów turystycznych**,
- **niski poziom rozwoju gmin**, na który główny wpływ ma przede wszystkim trudna sytuacja finansowa samorządów,
- występowanie **zjawiska depopulacji** (poza Ostrołęką i gminami w jej sąsiedztwie),
- **niska gęstość zaludnienia**.

Korzystnymi cechami tego obszaru są:

- wysokie walory przyrodnicze i niskie skażenie środowiska, za wyjątkiem miasta Ostrołęki,
- wysoki udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych,
- korzystna struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych i rozwijająca się specjalizacja w chowie bydła,
- nieźle rozwinięty przemysł spożywczy, zwłaszcza mleczarstwo.

Do obszarów tych adresowana jest polityka przeciwdziałania nadmiernym dysproporcjom rozwojowym, której celem jest złagodzenie narastających dysproporcji w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego województwa. Dla gminy Lelis istotne znaczenie mają następujące działania, które będą wspierane przez politykę województwa:

- rozwój Ostrołęki jako regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, zwłaszcza w zakresie państwowego szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego oraz instytucji otoczenia biznesu,
- podnoszenie poziomu produkcji rolnej poprzez dalszy rozwój jej specjalizacji (mleczarstwo),
- rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, zwłaszcza Puszczy Kurpiowskiej i dolin rzek Narwi, Omulwi i Płodownicy, a także kulturowych,
- zachowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz wartości środowiska kulturowego,
- wdrażanie programów rolno-środowiskowych w wytypowanych gminach.

Dla dalszego rozwoju gminy Lelis znaczenie posiadają następujące polityki adresowane do całego województwa w zakresie:

- **telekomunikacji** – rozwój światłowodowej infrastruktury telekomunikacyjnej obejmującej swym zasięgiem wszystkie miasta i siedziby gmin, w tym obszary zewnętrzne aglomeracji warszawskiej oraz rozbudowę automatycznych połączeń międzymiastowych,
- **gazownictwa** – założenia polityki obejmują znaczny wzrost zapotrzebowania na gaz, dywersyfikację jego źródeł oraz rozwój tranzytowych układów przesyłowych (na obszarze województwa dotyczy to budowy drugiej nitki tranzytowego gazociągu „Jamał”),
- **energetyki** – poprawa pewności zasilania systemu rozdzielczo-odbiorczego i dostosowanie istniejących obiektów sieciowych do wymagań ochrony środowiska poprzez modernizację i budowę linii przesyłowych i stacji 110/15kV oraz modernizację sieci średniego i niskiego napięcia ze szczególnym wskazaniem obszarów wschodniej i północnej części województwa; rozbudowa elektrowni Ostrołęka.
- **gospodarki wodno-ściekowej:**
o **wspieranie rozwoju systemów wodociągowych oraz kanalizacyjnych**, jako

szczególnie istotne dla równoważenia rozwoju województwa, w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągowania i kanalizacji wsi) w tym szczególnie na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową (przede wszystkim północno-wschodnie i południowo-wschodnie rejony województwa oraz niewielkie rejony części centralnej),

- o **wyposażenie w komunalne kanalizacje i oczyszczalnie ścieków** grup jednostek osadniczych o skupionej zabudowie powyżej 2000 RLM, przede wszystkim na terenach wiejskich niedoinwestowanych w tym zakresie (wschodnie, północne i południowo-zachodnie rejony województwa), na obszarach zasilania głównych zbiorników wód podziemnych (ONO, OWO), na terenach zalewowych, na obszarach o braku izolacyjności I poziomu wodonośnego, a także sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania).
- **gospodarki odpadami** – likwidacja i rekultywacja niewłaściwie urządzonych i eksploatowanych składowisk odpadów, organizowanie sieci regionalnych składowisk komunalnych spełniających wymogi ochrony środowiska tylko dla odpadów przetworzonych zawierających do 5% frakcji organicznych i wartości opałowej poniżej 6000 kJ/kg),
- **ochrony walorów przyrodniczych** - poprzez zwiększenie lesistości i ochronę lasów. Na obszarach występowania gleb dobrych jakościowo istotne znaczenie będą miały zadrzewienia i zakrzewienia, wpływające na poprawę warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stanowiące substytut lasu.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego zostały wymienione inwestycje zlokalizowane na terenie gminy Lelis:

- linia 400 kV Ostrołęka – Olsztyn Mątki - zrealizowano;
- linia 220 kV Ostrołęka – Ełk;
- inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnych, w tym budowa i modernizacja;
- inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków, w tym budowa, rozbudowa lub modernizacja;
- przebudowa profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Piasecznica w km 0+250-7+250 pow. ostrołęcki;
- odbudowa jazu na rzece Rozoga w km 13+970 w m. Długi Kąt gm. Lelis – zrealizowano;
- budowa jazu na rzece Narew podpiętrzającego wodę w okresach niżówek dla potrzeb ujęcia wód chłodzących Elektrowni Ostrołęka – zrealizowano.

W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku Innowacyjne Mazowsze, wśród problemowych obszarów strategicznej interwencji, opisany został obszar Ostrołęcko – siedlecki. Ostrołęka została wskazana w KSRR (Krajowa strategia rozwoju regionalnego) jako miasto o średnim natężeniu problemów, do której będą skierowane interwencje na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Zwrócono uwagę, że polityka prowadzona wobec tego obszaru powinna skutkować podniesieniem jakości życia i polepszeniem warunków prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. poprzez uzupełnienie istniejącej infrastruktury komunikacyjnej) oraz wykształceniem zdolności absorpcyjnych obszaru, a zwłaszcza ośrodków miejskich. Ważnym

elementem prowadzonej polityki powinno być zwiększenie dostępu do usług publicznych oraz podniesienie ich jakości, a także wykorzystanie w gospodarce podregionu potencjału sektora rolniczego.

Wśród działań kierowanych do OSI (obszaru strategicznej interwencji) ostrołęckiego na tle strategicznych kierunków rozwoju województwa, zostały wymienione:

- poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru, poprzez m.in.
 - o modernizację połączenia kolejowego Ostrołęka – Warszawa,
 - o budowa autostrady A2 do wschodnich granic województwa,
 - o odtworzenie połączenia kolejowego Siedlce – Ostrołęka – Olsztyn w celach – umożliwienia rozwoju przewozów pasażerskich i towarowych;
- rozwój specjalizacji przemysłowych obszaru, w tym:
 - o umacnianie wykształconych specjalizacji przemysłu: energetycznego, papierniczego, celulozowego, drzewnego, maszynowego, metalowego;
- poprawa jakości i dostępności usług publicznych, poprzez:
 - o utworzenie publicznej wyższej szkoły zawodowej w Ostrołęce;
- przekształcenia w rolnictwie, w tym głównie:
 - o wspieranie grup producenckich oraz klastrow, zwłaszcza w zakresie surowców energetycznych, mleczarstwa, produkcji owoców i warzyw, pszczelarstwa.

Uwarunkowania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030:

- Rozwiązany został problem bezpieczeństwa zasilania w energię elektryczną miast Polski Północnej głównie dzięki budowie nowych linii przesyłowych 400 kV;
- Rozbudowano i wzmocniono krajową sieć przesyłową energii elektrycznej (400 kV) szczególnie w Polsce Północnej i Wschodniej.
- Wśród zmian jakościowych należy wymienić: zastępowanie starej sieci 220 kV nową siecią 400 kV. Przebudowane zostaną niektóre linie jednotorowe 400 kV na linie dwutorowe oraz powstaną nowe linie 400 kV i stacje 400/110 kV z nowymi miejscami zasilania sieci dystrybucyjnych.
- Etapy inwestycji elektroenergetycznej sieci przesyłowej dotyczącej obiektów 400 kV:
 - o 2015: Linia Ostrołęka – Olsztyn Mątki,
 - o 2030: linia Ostrołęka – Ełk.

16. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Podstawowym problemem w zagadnieniach ochrony przeciwpowodziowej jest wyznaczenie obszarów szczególnego zagrożenia powodziowego. Zagrożenie powodziowe należy rozumieć jako możliwość powstawania szkód wskutek zalewu powodziowego określonego obszaru.

Granice obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Lelis przedstawiono na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

Problemem w przypadku wystąpienia powodzi jest dolina dolnej Narwi oraz doliny: Rozogi, Omulwi i Szkwy. Na zalanie wodami powodziowymi narażone są w szczególności południowo - wschodnie, wschodnie (wzdłuż rzeki Szkwy) i centralne (wzdłuż rzeki Rozogi) tereny gminy. W zasięgu zalewowym pozostają grunty wsi: Długi Kąt, Nasiadki, Lelis, Szafarczyska, Durlasy, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński i Kurpiewskie, Płoszyce, Gąski, Dąbrówka, Szkwa, Obierwia i Olszewka.

W większości przypadków cykliczne wiosenne podwyższone stany wód nie powodują znaczących strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako łąki i pastwiska.

W przypadku wystąpienia na obszarze gminy zagrożenia powodziowego lub powodzi w skali wymagającej działań koordynacyjno - ratowniczych, decyzje podejmuje Wójt Gminy przy pomocy Zespołu we współpracy z Wójtami innych Gmin.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Podstawowymi elementami, kształtującymi stan obecny zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i stanowiącymi wyznaczniki rozwoju przestrzennego są:

- bliskość aglomeracji miejskiej o dużej sile przyciągania;
- duży kompleks leśny, stanowiący teren rekomendowany do objęcia tego obszaru formą ochrony - obszaru krajobrazu chronionego;
- silne tradycje kultury kurpiowskiej;
- słabe gleby oraz rozdrobnienie gospodarstw rolnych;
- położenie wzdłuż drogi krajowej, prowadzącej przez Puszcę Kurpiowską na Mazury.

Bliskość Ostrołęki oraz łatwy dojazd stymulował w przeszłości i stymulować będzie wzmożony ruch budowlany w południowej części gminy: Siemnocha, Białobiel, Gnaty, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński, Kurpiewskie.

Tradycyjne wartości, zwyczaje i obrzędy wśród Kurpiów żywe są do dziś. Do dziś istnieje również tradycyjna architektura. Wartości te stanowią podstawowy walor gminy i powinny stać się głównym wyznacznikiem w rozwoju gminy. Kultura kurpiowska zawsze była związana z lasem. W pobliżu wsi Lelis, na powierzchni ok. 5,5 ha znajduje się starodrzew sosnowy, podlegający ochronie jako las glebochronny.

Walorem rozwojowym gminy jest położenie przy drodze krajowej, wiodącej z Warszawy na Mazury.

Zakłada się utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy z jednoczesnym podjęciem jej niezbędnych przekształceń, modernizacji i rozbudowy na rzecz funkcji rozwojowych gminy.

Wskazuje się w dalszej części na potrzebę utrzymania i podniesienia rangi walorów przyrodniczych gminy poprzez wskazanie obszarów do objęcia ochroną prawną, a także wskazanie obszarów dla rozwoju funkcji osadniczych i związanych z nią funkcji usługowych dla poprawy warunków życia mieszkańców.

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

2.1. Użytkowanie terenów.

Dla obszarów zabudowy w Studium określa się dominujące przeznaczenie dla poszczególnych terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi. Linie rozgraniczające przedstawione na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunków zagospodarowania przestrzennego” należy traktować jako przybliżony schemat ich przebiegu.

Uwzględniając utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy, potrzeby rozwoju zgłoszone przez mieszkańców i instytucje, a także istniejące uwarunkowania określa się kierunki i wskaźniki zagospodarowania przestrzennego gminy, wyznaczając tereny o następujących funkcjach:

Przeznaczenie terenów:

- MN - tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
- RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej,
- U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej,
- P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej,
- IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej,
- R - tereny rolne,
- gleby klasy III,
- RU - tereny obsługi rolnictwa,
- SR – tereny sportu i rekreacji,
- ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie,
- obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych,
- ZC - teren cmentarza,
- usługi kultu religijnego - kościoł,
- usługi oświaty.

Tereny lasów i wód:

- ZL – grunty leśne,
- WS - rzeki, cieki, rowy, zbiorniki wodne,
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- wał przeciwpowodziowy,
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).
- ZZ - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

Obszary ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- ZC - cmentarz zabytkowy,
- zabytki wpisane do rejestru zabytków,
- zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
- strefa ochrony konserwatorskiej,
- stanowiska archeologiczne,
- park etnograficzny.

Obszary ochrony środowiska naturalnego:

- ZN - obszar Natura 2000 - Doliny Dolnej Narwi (PLB 140014),
- ZN - obszar Natura 2000 - Doliny Omulwi i Płodownicy (PLB 140005),
- ZN - rezerwat „Olsy Płoszyckie”,
- korytarze ekologiczne wg IBS PAN,
- ZN - proponowany do utworzenia użytek ekologiczny (rekomendowany do objęcia ochroną),

- ZN - proponowany do utworzenia zespół przyrodniczo - krajobrazowy (rekomendowany do objęcia ochroną),
- ZN - pomniki przyrody.

Tereny infrastruktury technicznej:

- linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV wraz ze strefą ochronną,
- linie energetyczne wysokiego napięcia 220 kV wraz ze strefą ochronną,
- trasa przebiegu linii najwyższego napięcia 2 x 400 kV wraz ze strefą ochronną,
- OS - oczyszczalnia ścieków,
- WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę,
- KS - tereny parkingów leśnych,
- WZP - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewitalizacji ekologicznej i krajobrazowej,
- istniejący krajowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 i DN 100 wraz ze strefą ochronną o szer. 40m,
- OZE - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika.

Tereny komunikacji:

- drogi krajowe
- drogi powiatowe (zbiorcze),
- drogi powiatowe (lokalne),
- drogi gminne,
- odcinki dróg o zwiększonym natężeniu ruchu,
- główne węzły komunikacyjne.

2.2. Kierunki zagospodarowania terenów.

Określa się następujące kierunki zagospodarowania terenów:

1. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania terenów miejscowości gminnej, przystosowanie jej do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą oraz ośrodka gospodarczej obsługi i turystyki.
2. Tworzenie harmonijnych form zagospodarowania nawiązujących do tradycji we wsi gminnej na terenach rozwojowych i w pozostałych wsiach.
3. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów zwłaszcza w pasie nadnarwiańskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tworzenie ładu przestrzennego w zabudowie istniejącej i projektowanej oraz na otwarciu i udostępnieniu terenów ogólnodostępnych do rzeki.
4. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi.
5. Na terenach zabudowy produkcyjno - przemysłowej zakazuje się lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
6. Tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - w zakresie zabudowy usługowej dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych zakładów produkcyjnych.
7. Na wprowadzonych obszarach o nowych funkcjach terenu działalność usługowa i produkcyjna nie mogą powodować przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu na terenach sąsiedniej zabudowy mieszkaniowej oraz w innych obiektach przeznaczonych na pobyt ludzi.

8. W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu na terenach zabudowy położonych w sąsiedztwie drogi krajowej nr 53 należy stosować rozwiązania chroniące zabudowę mieszkalną oraz inne obiekty przeznaczone na pobyt ludzi. Budynki z pomieszczeniami wymagającymi ochrony przed zewnętrznym hałasem należy chronić poprzez stosowanie elementów osłaniających i ekranujących przed hałasem, a także racjonalne rozmieszczenie pomieszczeń w budynku i zapewnienie wymaganej izolacyjności przegród zewnętrznych.
9. Ze względu na występowanie kraski, trwałe użytki zielone w obrębach Białobiel i Gnaty należy pozostawić w istniejącym użytkowaniu.

2.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów.

Przyjmuje się następujące wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów:

1. Minimalna wielkość działek nowo wydzielanych:
 - a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – 1000 m²,
 - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 3000m²
 - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 5000 m²,
 - d) dla R - tereny rolne – 3000 m²,
 - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 1000 m²
 - f) dla SR - tereny sportu i rekreacji – 1000 m²
 - g) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
2. Minimalna szerokość frontu nowo wydzielanych działek budowlanych:
 - a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – 20m,
 - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 20m
 - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 25m,
 - d) dla R - tereny rolne – 18m,
 - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 20m,
 - f) dla SR - tereny sportu i rekreacji – 20m,
 - g) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
3. Wskaźniki parkingowe:
 - a) dla RMN - tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej - minimum 2 stanowiska postojowe na 1 lokal mieszkalny,
 - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej – minimum 3 stanowiska postojowe na 100m² powierzchni użytkowej budynków oraz minimum 1 stanowisko postojowe na 1 lokal mieszkalny,
 - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – minimum 1 stanowisko postojowe na 10 zatrudnionych,

- d) dla R - tereny rolne – minimum 1 stanowisko postojowe,
 - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – minimum 1 stanowisko postojowe na 10 zatrudnionych oraz dodatkowo minimum 1 stanowisko postojowe na 1 lokal mieszkalny,
 - f) dla SR - tereny sportu i rekreacji – minimum 3 stanowiska postojowe na 100m² powierzchni użytkowej budynków lub 2 stanowiska postojowe na 10 miejsc użytkowych,
 - g) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
 - h) potrzeby własne w zakresie parkowania inwestorzy i właściciele posesji zapewniają na terenach swoich działek.
4. Wysokość zabudowy:
- a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej – dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku,
 - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – maksymalnie 15 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku,
 - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – maksymalnie 15 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
 - d) dla R - tereny rolne – dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku,
 - e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – dla budynków mieszkalnych dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku oraz dla innych budynków obsługi rolnictwa maksymalnie 8 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
 - f) dla SR - tereny sportu i rekreacji – maksymalnie 12 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
 - g) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A - teren do rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej, OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się,
 - h) oznakowanie i zgłaszanie do Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego obiektów o wysokości równej i wyższej niż 100 m powinno być wykonane zgodnie z przepisami odrębnymi.
5. Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki:
- a) dla: RMN - tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej – 40%
 - b) dla U - tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem zab. mieszkaniowej – 10%
 - c) dla P - tereny zabudowy produkcyjno - przemysłowej – 10%
 - d) dla R - tereny rolne – 80%

- e) dla RU - tereny obsługi rolnictwa – 20%
 - f) dla SR - tereny sportu i rekreacji – 10%
 - g) dla: IN - tereny zabudowy i obsługi infrastruktury technicznej, ZC - teren cmentarza, ZL - tereny lasów, ZLz – tereny przeznaczone pod zalesienie, OS - oczyszczalnia ścieków, WZ - tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę, KS - tereny parkingów leśnych, WZP - składowisko żużlu i popiołu Zespołu Elektrowni Ostrołęka - teren do rewitalizacji ekologicznej i krajobrazowej OZE – obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych - fotowoltaika - nie ustala się.
6. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi.

2.4. Tereny z ograniczeniem zabudowy.

Wyznacza się tereny z ograniczeniem zabudowy:

- obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych – tereny podmokłe,
- grunty rolne o najwyższej przydatności rolniczej,
- lasy,
- łąki i pastwiska,
- strefa rewitalizacji przyrodniczej i krajobrazowej wysypiska żużla i popiołów zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.

2.5. Tereny wyłączone spod zabudowy.

Wyznacza się tereny wyłączone spod zabudowy:

- tereny predysponowane do występowania osuwania się mas ziemnych,
- tereny w odległości mniejszej niż:
 - o 10,0 m od linii brzegowej wód płynących,
 - o 3,0 m od korony rowów melioracyjnych,
 - o 5,0 m od skarpy tarasów rzecznych.
- tereny w strefie do 50m od cmentarzy – dotyczy terenów przeznaczonych do realizacji zabudowy mieszkaniowej,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią - poza granicami płytkiego zalewu (do 0,5m) o prawdopodobieństwie wystąpienia nie większym niż Q 1% (dotyczy nowej zabudowy oraz rozbudowy i nadbudowy istniejącej zabudowy).

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.

Dla zachowania wartości przyrodniczych gminy przyjmuje się działania:

- porządkowanie gospodarki ściekowej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb gospodarstw rolnych,
- ograniczanie wyłączeń z użytkowania terenów leśnych i łąk,
- wprowadzanie zadrzewień na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz obszarów źródliskowych,
- należy zachować ciągłość i powiązanie ekosystemów istniejących cieków wodnych i ekosystemów istniejących terenów leśnych,
- zakazuje się zalesiania terenów położonych:
 - o w Obszarach Natura 2000,
 - o na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych),
 - o na stanowiskach archeologicznych.

Biorąc pod uwagę powyższe:

- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Doliny Dolnej Narwi,
- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Doliny Omulwi i Płodownicy,
- wyznacza się użytek ekologiczny rekomendowany do objęcia ochroną.
Jest to Obszar położony w obrębie ewidencyjnym Łodziska, w odległości ok. 1,5 km na południowy-zachód od miejscowości Durlasy. Jest to teren o charakterze śródleśnego bagna, który ze względu na unikatowe w skali regionalnej wartości przyrodnicze, powinien zostać objęty ochroną. Utworzenie obszaru chronionego w przyszłości podniesie walory przyrodniczo-turystyczne gminy, a miejsce mogłoby pełnić również funkcję turystyczno-edukacyjną dla turystów oraz mieszkańców gminy.
- wyznacza się zespół przyrodniczo - krajobrazowy rekomendowany do objęcia ochroną.
Jest to teren położony w obrębie ewidencyjnym Gibalki, sąsiadujący od wschodu bezpośrednio z miejscowością Lelis, od której oddzielony jest drogą. Jest to obszar położony na zalesionej wydmie śródlądowej, stanowiącej wyraźną kulminację lokalnego krajobrazu. Ze względu na wyróżniające się w skali regionalnej wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, wskazany obszar powinien zostać objęty ochroną. Utworzenie obszaru chronionego w przyszłości podniesie walory przyrodniczo-turystyczne gminy. Miejsce mogłoby pełnić również funkcję turystyczno-edukacyjną dla turystów oraz mieszkańców gminy.
- wyznacza się ochronę zasobów wód:
 - o ochrona ilościowa zasobów wód na terenie gminy, która prowadzi do zmniejszania odpływu wód z terenu zlewni i będzie prowadzona poprzez zalesianie obszarów źródłiskowych cieków,
 - o plany zabudowy i zagospodarowania terenów przyległych do powierzchniowych wód publicznych stanowiących urządzenia melioracji wodnych podstawowych winny być uzgadniane z ich administratorem,
 - o w celu umożliwienia prowadzenia prac konserwacyjnych i renowacyjnych sprzętem mechanicznym na urządzeniach melioracji wodnych podstawowych należy zachować pas o szerokości 7 m od linii brzegowej cieków,
 - o wskazana jest ochrona istniejących rowów melioracyjnych i terenów zdrenowanych, oraz uzgadnianie nowych inwestycji na tych terenach z właściwym organem wg przepisów odrębnych.
 - o zabrania się grodu nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5m od linii brzegu, a także zakazywania lub i uniemożliwiania przechodzenia przez ten teren.

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na obszarze gminy występują obiekty o znaczących wartościach kulturowych. Za główne kierunki działań w sferze kulturowej przyjęto utrzymanie obecnej ochrony prawnej w/w obiektów zabytkowych i ścisłej ochrony konserwatorskiej, polegającej na:

- zachowaniu we właściwym stanie oraz prowadzeniu prac remontowo – konserwatorskich w obiektach zabytkowych,
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok, dysharmonizujących przestrzenie kompozycyjne i architektoniczne z obiektami zabytkowymi,

- wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko po uzgodnieniu w Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków.

Strefy ochrony archeologicznej

Zaewidencjonowane obszary stanowisk archeologicznych, w obrębie, którym obowiązuje uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych, zwłaszcza związanych z robotami ziemnymi. Przy planowaniu inwestycji należy też liczyć się z koniecznością przeprowadzenia w tych miejscach:

- archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizację inwestycji,
- prac archeologicznych przy robotach ziemnych związanych z inwestycją i trwałym zagospodarowaniem terenu – z rygiem ich zmian na archeologiczne badania wykopaliskowe w przypadku ujawnienia w trakcie robót ziemnych – obiektów archeologicznych, wyprzedzających działania inwestycyjne.

Obiekty Kulturowe

Domy mieszkalne znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach, np. zły stan techniczny, za zgodą Konserwatora Zabytków.

Uzdrowiska

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych żadnych uzdrowisk.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

5.1. Komunikacja

Jako podstawę rozwiązań komunikacyjnych przyjmuje się istniejący układ drogowy gminy poddany modernizacji i nielicznym uzupełnieniom:

- droga krajowa Nr 53 - przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia 25,0 – 30,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg krajowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
 - na terenach zabudowanych – 10,0m,
 - poza terenem zabudowy – 25,0m.
- drogi powiatowe – przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia – 20,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg powiatowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
 - na terenach zabudowanych – 8,0m,
 - poza terenem zabudowy – 20,0m.Na terenach o zabudowie zwartej utrzymuje się dla obiektów nowo realizowanych utrzymanie istniejącej linii zabudowy.
- drogi gminne – przyjmuje się pasy szerokości od 10m do 15m dla realizacji głównych dróg gminnych. Na terenach o zwartej zabudowie utrzymuje się istniejącą linię zabudowy. Dla pozostałych dróg gminnych – zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- drogi rowerowe – będą realizowane na odcinkach dróg i ulic, gdzie to technicznie będzie możliwe do wykonania. Pasy rowerowe będą wydzielone z jezdni lub chodnika oraz ciągi pieszo – rowerowe zostaną odpowiednio oznakowane.

5.2. Infrastruktura techniczna.

Lokalizację istniejących i projektowanych liniowych obiektów wskazanych na rys. 3 – „Plansza infrastruktury technicznej – stan istniejący i kierunki rozwoju” należy rozumieć jako schemat przebiegu tras infrastruktury. Ostateczna lokalizacja, w tym po której stronie drogi będzie przebiegać trasa projektowanej infrastruktury, zostanie rozpatrzona w kolejnych etapach planistycznych oraz w szczegółowych projektach budowlanych objętych odrębnymi opracowaniami i odrębnymi procedurami.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Adaptuje się istniejące ujęcia wody dostarczające wodę poprzez zbiorcze wodociągi, oraz pozostałe indywidualne ujęcia wody.

W zabudowie rozproszonej i nowopowstającej w oddaleniu od terenów zurbanizowanych stosowane będą indywidualne ujęcia wód. Dla ochrony ujęć wód zostaną opracowane i wyznaczone strefy ochrony pośredniej zgodne z przepisami szczególnymi.

W celu zaopatrzenia w wodę wsi Kurpiewskie planuje się rozbudowę sieci wodociągu gminnego. Zaopatrzenie w wodę wsi Szafarnia odbywa się z wodociągu w Dylewie gm. Kadzidło. Zaopatrzenie w wodę wsi Gibalka odbywać się będzie z wodociągu w Łodziskach lub Szafarni.

Z ujęcia wody w m. Dąbrówka planuje się wybudować wodociąg, który będzie zaopatrywał w wodę m. Gąski i Kurpiewskie.

Występuje potrzeba rozbudowy i modernizacji w pierwszej kolejności wodociągów, zasilanych z SUW (Stacji Uzdatniania Wody) w Olszewce, Gnatach i Dąbrówce.

Jakość wody doprowadzanej poprzez sieć wodociągową do punktów wodnych powinna odpowiadać wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków.

Z uwagi na konieczność ochrony wód, zostanie uporządkowany system gospodarki wodno - ściekowej w gminie:

- istnieje pilna potrzeba rozbudowy sieci kanalizacyjnej opartej o oczyszczalnię ścieków w Lelisie, szczególnie dla terenów zaopatrzonych w wodociąg. W pierwszej kolejności należy wykonać kanalizację dla wsi Nasiadki, Szafarczyska, Długi Kąt i Łęg Starościński.
- planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej opartej o oczyszczalnię ścieków w Lelisie - dla wsi Obierwia, Szwendrowy Most, Olszewka, Szafarnia, Łodziska i Gibalka.
- do czasu realizacji i systemów kanalizacyjnych, a także dla zabudowy rozproszonej ustala się odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków. W przypadku stosowania przydomowych oczyszczalni ścieków należy zachować odpowiednie odległości od miejsc odprowadzeń ścieków oczyszczonych do gruntu do ujęć wód zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- ścieki z części zabudowy będą odprowadzane do szczelnych zbiorników ścieków, przy założeniu możliwości wywozu ścieków do punktów zlewnych przy oczyszczalniach,
- obiekty usługowe i przemysłowe nie objęte systemem kanalizacji zbiorczej powinny posiadać własne systemy kanalizacyjne,
- w gospodarstwach rolnych realizowane będą szczelne zbiorniki na gnojowicę dla ochrony wód podziemnych.

5.2.3. Gazownictwo.

Za priorytetowe uznaje się zwiększenie ilości odbiorców indywidualnych we wsiach zgazyfikowanych, co ma wpływ na poprawę stanu środowiska przez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz rozbudowę istniejących sieci zasilanych ze stacji redukcyjno - pomiarowej „Gibałka”:

- z Obierwi do wsi Olszewka i Szwendrowy Most,
- z Lelisa do wsi Długi Kąt,
- z Lelisa do wsi Nasiadki i Szafarczyska,
- z Nasiadek do wsi Dąbrówka, Płoszyce i Szkwa.

Ponadto przewiduje się budowę:

- linii średniego ciśnienia ze stacji redukcyjno pomiarowej „Gibałka” zasilającej wieś Dylewo oraz wsie w południowej części gminy Kadzidło.

Przyjmuje się następujące zasady rozwoju:

- w liniach rozgraniczających drogi publiczne i niepubliczne stanowiących dostęp z terenów z zabudową mieszkaniową do dróg publicznych należy rezerwować trasy dla sieci gazowej,
- w strefie kontrolowanej istniejących gazociągów dopuszcza się budowę nowych sieci gazowych,
- w strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew i krzewów oraz podejmować działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji,
- linia ogrodzeń powinna przebiegać min. 0,5m od gazociągu średniego ciśnienia i 3,0m od gazociągu wysokiego ciśnienia,
- dla urządzeń liniowych uzbrojenia przebiegającego przez tereny działek ustala się konieczność zapewnienia dostępu w celu wykonywania bieżących konserwacji i napraw,
- dla budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego szafki gazowe winny być lokalizowane w linii ogrodzeń (otwierane na zewnątrz ogrodzenia), w pozostałych przypadkach w miejscu uzgodnionym z zarządzającym siecią gazową,
- gazociągi, które w wyniku modernizacji ulic znalazłyby się pod jezdnią, należy przenieść w pas drogowy poza jezdnię,
- podczas prowadzenia prac modernizacyjnych dróg należy zabezpieczyć istniejące gazociągi przed uszkodzeniem przez ciężki sprzęt budowlany i samochody,
- sieci gazowe realizować zgodnie z aktualnymi przepisami odrębnymi.

5.2.4. Energetyka.

Istnieje konieczność rozbudowy sieci i stacji transformatorowych oraz modernizacji istniejących stacji średniego napięcia. Szczególnie dotyczy to miejscowości Łęg Przedmiejski, Białobiel i Siemnocha. Ponadto należy poddać modernizacji linie niskiego napięcia w miejscowościach Białobiel, Siemnocha, Łęg Przedmiejski.

W miejscowościach gdzie występuje zwarta zabudowa: wsie Łęg Przedmiejski i Białobiel - należy przewidzieć konieczność budowy i rozbudowy stacji transformatorowych, ponieważ istniejące nie zapewniają prawidłowych parametrów prądu elektrycznego.

Przyjmuje się następujące zasady rozwoju:

- modernizację i rozbudowę istniejącego systemu sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, linii napowietrznych i kablowych oraz budowę nowych stacji

- transformatorowych SN-15kV i NN-0,4kV,
- sukcesywną wymianę linii napowietrznych na kablowe,
- prowadzenie linii energetycznych, szczególnie w obszarach zabudowanych w pasach drogowych dróg,
- ograniczenia zabudowy w rejonie linii energetycznych zgodnie z przepisami szczególnymi,
- zachowanie istniejących linii elektroenergetycznych: średnich napięć (SN) 15 kV i niskich napięć (nN) 0,4 kV oraz istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo - rozdzielczych WN/SN i SN/nN,
- należy pozostawić pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego w ciągach drogowych,
- konieczność prowadzenia linii SN i nN po oddzielnych trasach,
- projektowanie w istniejących liniach napowietrznych SN stacji transformatorowych słupowych, natomiast stacje wewnętrzne, tylko w przypadku dużych mocy i braku napowietrznych linii SN,
- dopuszcza się wykonanie zasilania SN i nN liniami napowietrznymi jak i kablowymi. Uwaga ta dotyczy również stacji wewnętrznych i słupowych.
- należy pozostawić rezerwy terenu pod budowę nowych stacji, jeśli takie będą niezbędne do zasilania danego terenu,
- dopuszcza się na terenie obszarów chronionych, skracania wysokości lub usuwania drzew i krzewów pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi,
- zakazuje się nasadzeń pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi drzew i krzewów tych gatunków, których naturalna wysokość może przekraczać 3m,
- nakazuje się przycinania drzew i krzewów rosnących pod liniami elektroenergetycznymi.
- w celu maksymalnej ochrony przed polem elektromagnetycznym należy:
 - zmniejszyć do minimum oddziaływanie pola elektromagnetycznego na ludzi i środowisko przyrodnicze,
 - zapobiegać zagrożeniom poprzez wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich pasów technologicznych dla linii napowietrznych:
 - 110 kV – po 19 m od osi linii w obie strony,
 - 220 kV – po 25 m od osi linii w obie strony,
 - 400 kV – po 35 m od osi linii w obie strony,
 - w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzić stosowne zakazy w obrębie pasów technologicznych,
 - stosować dopuszczalne wskaźniki poziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi.

Wytyczne dotyczące linii najwyższych napięć 400kV i 220kV:

- W pasie technologicznym linii obowiązuje zakaz lokalizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi powinny uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.
- Lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.
- Zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6,0m dla linii 220kV oraz 7,0m dla linii 400kV od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron).

- Dopuszcza się wykonanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejącej linii.
- Dopuszcza się budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Obecnie istniejąca linia elektroenergetyczna o napięciu 400 kV bądź 220 kV zostanie w takim przypadku poddana rozbiórce przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii oraz linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja tych inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczania słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczas miejscach.
- Teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciele linii.

5.2.5. Odnawialne źródła energii.

Na obszarze gminy przewiduje się rozmieszczanie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (głównie fotowoltaika, z wykluczeniem turbin wiatrowych) o mocy nie przekraczającej 100 kW, bez wskazania ich lokalizacji w Studium.

W miejscowości Gnaty przewiduje się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – OZE (fotowoltaika) o mocy przekraczającej 100 kW. Na terenie inwestycji OZE należy zachować istniejący drzewostan.

5.2.6. Telekomunikacja.

Określa się następujące kierunki rozwoju telekomunikacji:

- utrzymanie istniejących centrali oraz sieci telekomunikacyjnych, stopniową ich modernizację i ewentualną rozbudowę w stosunku do potrzeb,
- modernizacja sieci abonenckiej telefonii przewodowej w taki sposób, aby umożliwiała korzystanie z najnowszych źródeł komunikacji (dostępność internetu, poczty elektronicznej, transmisji danych i inne),
- sukcesywną zamianę istniejących linii napowietrznych na kablowe linie telefoniczne, szczególnie we wsiach o zabudowie zwartej.
- zgodnie z ustawą o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej (lokalizacja ww. inwestycji odbywać się będzie na warunkach określonych w przepisach odrębnych).

5.2.7. Ciepłownictwo.

W zakresie ciepłownictwa przyjmuje się następujące zasady:

- rozwijania lokalnych systemów ciepłowniczych,
- sukcesywną modernizację i wymianę kotłowni opalanych węglem na kotły ogrzewane gazem, olejem bądź energią elektryczną.

5.2.8. Gospodarka odpadami.

Gminne składowisko odpadów zostało zrekultywowane. Cały obszar gminy objęty jest selektywną zbiórką odpadów i ich zorganizowanym wywozem na spełniające wymogi składowisko odpadów.

Określa się następujące kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami:

- gromadzenie odpadów powstających na terenie gminy w sposób odpowiadający wymogom ochrony środowiska, w tym szczególnie wód,
- wdrażanie zasady segregacji odpadów u ich „wytwórcy”,
- wywóz odpadów niebezpiecznych do najbliższego zakładu utylizacji,
- likwidację oraz rekultywację „dzikich” składowisk,
- utrzymanie funkcjonującego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowanego na terenie przy byłym składowisku odpadów w Gibałce.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- budowa sieci wodociągowej – lokalizacja przebiegu sieci zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- budowa infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy – lokalizacja przebiegu sieci i lokalizacji oczyszczalni zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- modernizacja dróg gminnych,
- inne obszary, na których będą realizowane inwestycje wynikające z potrzeb rozwoju gminy.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- modernizacja dróg powiatowych,
- należy ustalić zasady rewaloryzacji przyrodniczej i krajobrazowej terenu oraz okolic składowiska żużlu i popiołów zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A.
- wspólnie z gminami Baranowo oraz Kadzidło należy rozwiązać infrastrukturę techniczną (woda, kanalizacja, gaz) dla terenów z pogranicza tych gmin.

8. Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.

Nie wskazuje się obszarów, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

9. Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Dla gminy Lelis będą opracowane nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przede wszystkim dla miejscowości, w których będą występować wzmożone procesy inwestycyjne. Miejscowe plany będą opracowywane w granicach administracyjnych poszczególnych obrębów na terenie gminy. W pierwszej kolejności obręb: Łęg Starościński, Białobiel, Lelis i Łęg Przedmiejski.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Zgodnie z przepisami zawartymi w obowiązującej ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zagospodarowaniem innym niż rolnicze podlegają grunty o wysokich klasach bonitacyjnych, tj. klasy I - III. Na terenie gminy Lelis są to grunty klasy III. Udział tych gruntów na terenie gminy Lelis jest stosunkowo niski. Grunty te występują tylko na terenie obrębu Szafarnia.

Dopuszcza się zalesianie gruntów na glebach V i VI klasy nieprzydatnych rolniczo z wyjątkiem gruntów położonych: w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w Obszarach Natura 2000, na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych) oraz na stanowiskach archeologicznych.

Tereny przeznaczone pod zalesienie wskazano na załączniku graficznym Studium – na planszach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w obrębach: Gąski, Dąbrówka, Durlasy, Długi Kąt, Płoszyce, Szkwa, Kurpiewskie, Łęg Starościński, Łęg Przedmiejski, Nasiadki, Gibalka, Szwendrowy Most i Olszewka.

Niedopuszczenie do powstania procesu trwałego przesuszenia gleb stanowiącego istotne zagrożenie dla produkcji rolniczej i struktury ekologicznej obszaru gminy nastąpi poprzez utrzymanie właściwego stanu licznych oczek wodnych, miejscowe ograniczone spiętrzenia cieków wodnych oraz realizację dolesień i zadrzewień śródpolnych.

Leśna przestrzeń produkcyjna.

Na podstawie przepisów z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zmianą sposobu zagospodarowania podlegają wszystkie grunty leśne. W lasach tych koniecznym jest prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zapisanej w przepisach odrębnych dotyczących lasów.

Podniesienie lesistości będzie miało wpływ na umocnienie i poprawę wartości środowiska przyrodniczego gminy, zwłaszcza retencji wód gruntowych.

Do zalesienia przeznaczone są: nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej, grunty rolne nieużytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia (położone w sąsiedztwie z kompleksami leśnymi) z wyjątkiem: terenów Natura 2000, gruntów klas I – III, gruntów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, na terenach chronionych (wg przepisów odrębnych) oraz na stanowiskach archeologicznych.

Zaleca się ograniczanie zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych.

➤ **Obszary szczególnego zagrożenia powodzią.**

Problem ochrony przed powodzią w gminie Lelis dotyczy terenów położonych w dolinie rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa. Lokalne zagrożenia powodziowe mogą dotyczyć gwałtownych wezbrań wody na ciekach wodnych. Ze względów przyrodniczych, ekonomicznych i gospodarki zasobami wodnymi trwale zabezpieczenie terenów zagrożonych powodzią nie jest przewidywane.

Na terenie gminy, wzdłuż rzek: Narew, Rozoga, Omulew i Szkwa, występują tereny zalewowe. Na załączniku graficznym nr 2, rys. nr 1 i rys. nr 2 przedstawiono:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 10 lat (dotyczy rzek: Rozoga, Narew).

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 100 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi raz na 20 lat (dotyczy rzek: Omulew, Szkwa).

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zgodnie z przepisami aktualnie obowiązującej ustawy *Prawo wodne*:

- należy stosować zakazy obowiązujące na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- wymagana jest konieczność uzgadniania zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią z regionalnym zarządem gospodarki wodnej,
- celem nadrzędnym zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Zgodnie z ustaleniami aktualnego *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*:

- tereny zalewowe należy chronić przed powodzią poprzez maksymalne ograniczenie ich zainwestowania, a w szczególności wykluczenie spod zabudowy mieszkaniowej oraz dążenie do osiągnięcia lub utrzymania odpowiedniej ilości zasobów wodnych w sposób naturalny (np. ochrona mokradeł, lasów, oczek wodnych, starorzeczy),
- w ramach: celu głównego - zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego oraz celu szczegółowego - wyeliminowanie lub unikanie wzrostu zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, należy wprowadzić zakaz budowy obiektów prywatnych i użyteczności publicznej na terenach zalewowych.

Ustalenia dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią:

- zakaz realizowania nowej zabudowy oraz rozbudowy i nadbudowy istniejącej zabudowy, z dopuszczeniem takich działań w granicach strefy płytkiego zalewu (do 0,5m) o prawdopodobieństwie wystąpienia nie większym niż Q 1%,
- zakaz lokalizacji nowych obiektów użyteczności publicznej oraz lokalizacji obiektów mogących stwarzać zagrożenie dla środowiska i ludzi,
- zakaz podpiwniczania budynków,
- nakaz stosowania rozwiązań konstrukcyjnych budynków odpowiednio zabezpieczających przed skutkami powodzi.

➤ Obszary osuwania się mas ziemnych.

Na terenie gminy Lelis występują obszary predysponowane do osuwania się mas ziemnych. Na terenach tych obowiązuje zakaz zabudowy.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na terenie gminy Lelis nie występują złoża kopalin i w związku z tym nie występują też obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Na terenie gminy Lelis nie występują obszary pomników zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, obszary zdegradowane.

Na terenie gminy Lelis obszarem wymagającym rewaloryzacji ekologicznej i krajobrazowej jest składowisko żużlu i popiołu zakładu ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. Rewaloryzacje należy przeprowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Na terenie gminy Lelis nie występują tereny zamknięte.

16. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Na terenie gminy Lelis nie występują, ani nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych.